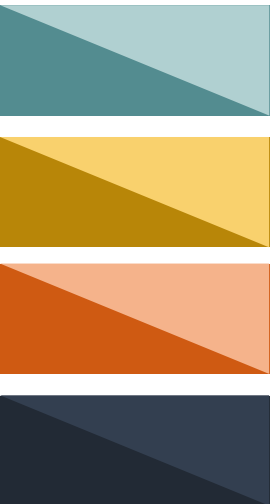




BERGEN
KOMMUNE

Frivillighet i Bergen

Plan for frivillighet i Bergen kommune 2022-2025



Forsidebilder er hentet fra kommunal fotobank.

Bergen bystyres behandling av planen

Bergen bystyre behandlet saken i møte 27. april 2022 i sak 91/22 og fattet følgende vedtak:

1. Bergen bystyre vedtar planen «Frivillighet i Bergen – Plan for frivillighet i Bergen kommune 2022-2025»
2. Planen «Frivillighet i Bergen – Plan for frivillighet i Bergen kommune 2022-2025» rulleres hvert 4. år.
3. Bystyret ber om statusmelding for de ulike tiltak senest september 2023.
4. De siste studentenes helse- og trivselsundersøkelser viser at mange studenter er ensomme. Det burde derfor være mulighet for mer deltakelse, til nytte både for studentene og for bergenserne. Bystyret ber byrådet vurdere konkrete tiltak rettet mot studentfrivilligheten, og styrke støtten til studentkulturen.

Byrådets forord



Frivillighet er en bærebjelke i samfunnet og bidrar til å skape mening, livskvalitet og merverdi innen alle samfunnsområder. Frivillig sektor er der ikke fordi de må, men fordi de vil. Frivillighet har en stor verdi for det som mottar frivillige tilbud, men har også en helsefremmende effekt for de som er frivillige. Ved å være frivillig lærer man nye ferdigheter, får større sosialt nettverk og opplever mestringsfølelse. Bred deltakelse i organisasjonslivet og sivilsamfunnet er et viktig middel for å sikre tillit, fellesskap, beredskap, likestilling, kompetanse og velferd.

Koronapandemien har synliggjort de frivillige organisasjonenes viktige rolle i møte med store samfunnskriser. Frivilligheten er sikkerhetsnettverket i norsk beredskap som et avgjørende supplement til offentlige tjenester. Samtidig har pandemien gitt utfordringer for frivillig sektors aktiviteter, og flere organisasjoner rapporterer om store frafall. Etter et langt år preget av isolasjon og utenforskap, er det viktigere enn noen gang å stimulere til økt aktivitet i organisasjonslivet.

I Bergen har vi et rikt organisasjonsliv som er med på å skape det gode liv for byens innbyggere. I byrådsplattformen står det at Bergen skal være en aktiv, sunn og inkluderende by preget av et sterkt fellesskap. Frivillighet, idrett og engasjement er viktige elementer i en slik målsetting. Frivilligheten er og har alltid vært en sentral støttespiller på tvers av sektorer i kommunen, og flere av kommunens planer framhever betydningen av samarbeid med frivillig sektor. Frivilligheten skal få være fri, den skal ikke være en tjenesteleverandør for kommunen. Gjennom partnerskap og samarbeid skal frivilligheten og kommunen jobbe sammen for å skape mer helhetlige tilbud for innbyggerne våre.

Byrådet har i sin plattform et eget kapittel som omhandler frivillighet, og er opptatt av å løfte frivilligheten i alle sammenhenger hvor det er naturlig. Vi ønsker å bidra til å videreutvikle frivillig sektor og være en forutsigbar samarbeidspartner for frivilligheten. Byrådet legger derfor fram en plan som skal bidra til å styrke og stimulere frivillig sektor, og være med på å gjøre hverdagen for frivilligheten enklere. Plan for frivillighet er en tverrsektoriell plan som legger rammene for Bergen kommune sin helhetlige frivillighetspolitikk, og skal støtte opp under ambisjonen om å være en foregangskommune for frivillighet.

Vi gleder oss til å starte arbeidet med å sette tiltakene ut i livet og videreutvikle samarbeidet med de mange gode kreftene som finnes i frivillig sektor.

Takk til alle som har kommet med innspill og bidratt i prosessen mot en ferdig plan!

Beate Husa

Byråd for eldre, helse og frivillighet

Innhold

BERGEN BYSTYRES BEHANDLING AV PLANEN	3
SAMMENDRAG	6
1 INNLEDNING OG BAKGRUNN	7
UTEN FRIVILLIGHET STOPPER BERGEN OPP	8
BERGEN - GRÅDIG GOD PÅ FRIVILLIGHET	9
2 DEFINISJONER OG AVGRENSNING FOR PLANEN	10
2.1 AVGRENSING FOR PLANEN	11
2.2 DEFINISJONER	11
HVA ER FRIVILLIGHET?	11
HVEM ER DE FRIVILLIGE?	13
FRIVILLIGHETENS SAMFUNNSOMRÅDER	14
3 OVERORDNEDE FØRINGER FOR PLANEN	16
4 PLAN- OG MEDVIRKNINGSPROSESS	20
INNSPILLMØTER	21
SPØRREUNDERSØKELSE	23
KARTLEGGING AV FRIVILLIGHET I BERGEN KOMMUNES PLANER	23
5 RESULTAT FRA MEDVIRKNINGSPROSESSER	24
FRIVILLIGHET I ANDRE KOMMUNALE PLANER	25
HVA SIER PRAKSISFELTET?	25
HVA SIER FRIVILLIGHETEN?	25
6 SATSINGSOMRÅDER, MÅLSETTINGER OG TILTAK	26
6 ØKONOMISKE RAMMER FOR PLANEN	35
VEDLEGG	37
REFERANSER	47

Sammendrag

Et godt samarbeid mellom kommunen og frivillig sektor er viktig for velferdssamfunnet. Bergen kommune skal være en foregangskommune for frivillighet, som bidrar til å skape det gode liv for byens innbyggere. Frivillighetsplanen er Bergen kommunes bidrag til å skape en helhetlig og samordnet frivillighetspolitikk.

I planstrategien til Bergen kommune kommer det fram at det er behov en oppdatering av frivillighetsplanen, og ettersom planperioden for planen var utgått ble det derfor vedtatt i februar 2021 at det skulle lages en ny plan for frivillighet. Frivillighetsplanen er en tverrsektoriell temaplan og inneholder derfor mål, strategier, satsingsområder og tiltak.

I planarbeidet har det gjennom innhenting av kunnskap fra frivilligheten selv, fra de ansatte i kommunen som samarbeider med frivillig sektor og annen kunnskap på fagområdet blitt satt åtte strategier for å nå den overordne visjonen for planen som er at Bergen skal være en foregangsby for frivillighet. Strategiene er:

- Kommunen skal involvere frivillige organisasjoner i prosjekter som angår frivillighetens fagområder.
- Kommunen skal i større grad nytte seg av frivillighetens egne tilbud framfor å skape egne tilbud drevet av frivillige.
- Kommunen skal skape møteplasser mellom frivillig sektor og beslutningstakere.
- Kommunen skal være en ressurs for frivilligheten ved å dele sin kunnskap og bistå med kompetanseheving for frivillig sektor.
- Kommunen skal synliggjøre frivillig innsats og aktivitet gjennom kommunen kanaler.
- Kommunen skal gjøre det enklere å søke og motta tilskudd fra kommunen på tvers av byrådsavdelingene.
- Kommunen skal vurdere frivillighetens behov når det bygges nye kommunale bygg.
- Kommunen skal gjøre kommunale lokaler enda mer tilgjengelig for frivilligheten.

Strategiene baserer seg på flere områder som ble pekt på som utfordringer, som også underbygger de nasjonale føringene for kommunens samarbeid med frivillig sektor. For å realisere strategiene er det satt 19 tiltak innenfor fire satsingsområder som skal gjennomføres i planperioden. Satsingsområdene er: frivilligheten som en ressurs, kommunikasjon og synlighet, tilskuddsmidler og lokaler og møteplasser.

Hvert satsingsområde har mål som bygger opp under visjonen til planen. Målene flyter over i og påvirker hverandre, og satsingsområdene som omtales er ikke gjensidig utelukkende. God måloppnåelse på ett område kan derfor påvirke hvordan det går med de andre målene.

Tiltakene i planen handler i stor grad om en forenklingsreform slik at frivillig sektor kan bruke mer av sin tid på rekruttering og aktiviteter, og mindre tid på tunge og byråkratiske søknad- og rapporteringssystemer. Tiltakene tar også sikte på å gjøre det enklere for kommunen å samarbeide med frivillig sektor og at en lærer av hverandre. Tiltak i frivillighetsplanen som ikke kan gjennomføres innenfor eksisterende budsjetttrammer, må vurderes i forbindelse med årlige budsjettframlegg og rullering av handlings- og økonomiplanen.

1 Innledning og bakgrunn

Foto: Emil Reiertsen

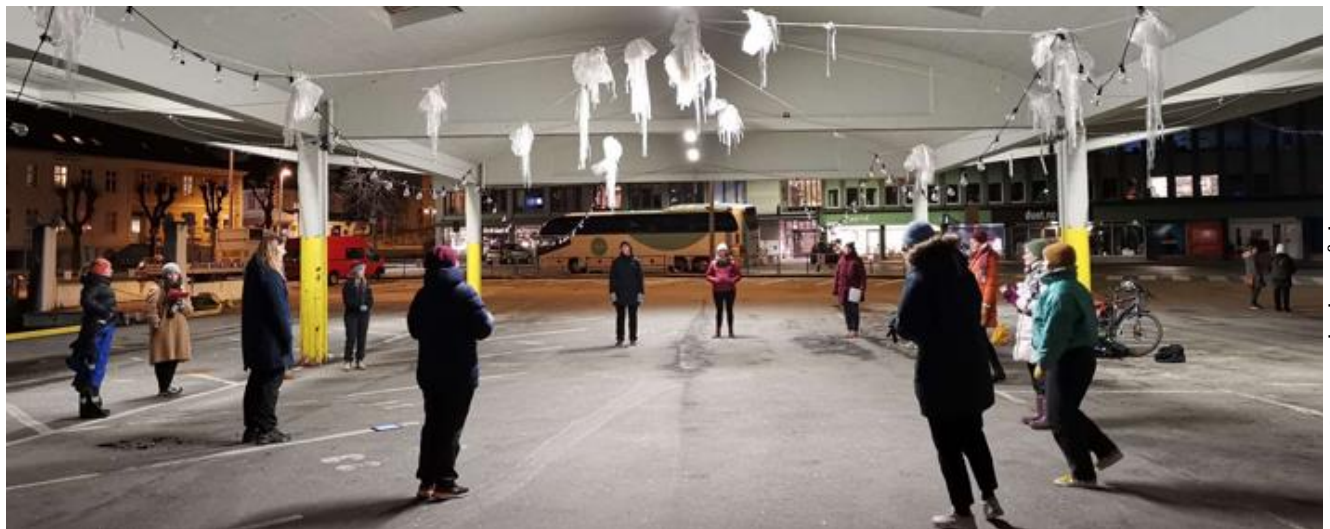
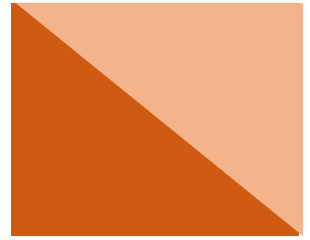
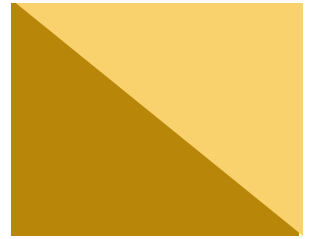
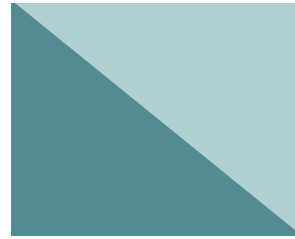


Foto: Amatørkulturrådet



Foto: Amatørkulturrådet

Uten frivillighet stopper Bergen opp

Norge ligger på verdenstoppen i deltakelse i frivillig arbeid. Frivilligheten er en enorm ressurs med en særegen og selvstendig rolle og omtales ofte som en bærebjelke i det norske samfunnet. Frivillig innsats utgjør en grunnpilar i barn og unges fritidsaktiviteter og er et viktig supplement til offentlig tjenesteyting på velferdsfeltet. I tillegg er frivillig innsats en forutsetning for politisk rettet og religiøst arbeid, og helt avgjørende for å skape gode bo- og nærmiljø. Frivillige organisasjoner er en arena for deltakelse og samfunnsengasjement. Det at mange deltar og er aktive gjennom frivilligheten er viktig for demokratiet og velferden i Norge slik vi kjenner det i dag. Det er avgjørende for tilliten vi har til samfunnet vårt, det fremmer inkludering og forebygger utenforskap og ensomhet. Frivillige organisasjoner avdekker behov i samfunnet og finner nye løsninger. I tillegg utgjør frivilligheten selve sikkerhetsnettet i den norske beredskapsmodellen og står klar til å bistå når offentlige ressurser er brukt opp eller ikke strekker til (1).

I den statlige frivillighetspolitikken er det et overordnet mål å øke deltakelsen i frivillige organisasjoner. Det frivillige engasjement trives best fri for politisk styring og utvikler seg best nedenifra og opp. Gjennom fire frivillighetspolitiske mål som også legger føringer for Bergen kommune sin plan for frivillighet, skal hovedmålsettingen om flere deltakere i frivilligheten realiseres (1).

Kommuneplanens samfunnsdel legger til grunn en visjon om at Bergen skal være en aktiv og attraktiv by. Engasjerte samfunnsdeltakende bergensere er sentralt for måloppnåelsen av en slik visjon. Videre spiller frivilligheten en hovedrolle i målsettingen om en by som skal være god å bo i for alle, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn.

Et godt samarbeid mellom kommunen og frivilligheten er viktig. Frivilligheten er en selvstendig sektor som setter mål og utvikler aktivitet på egne premisser hvorpå det offentlige bidraget skal avgrenses til å støtte opp om dette (1). Kommunesektorens organisasjon (KS) og Frivillighet Norge anbefaler alle kommuner å ha en helhetlig [frivillighetspolitikk](#). En slik frivillighetspolitikk må ta utgangspunkt i lokale behov og bør derfor utvikles i tett samarbeid med bredden av frivillige organisasjoner i den enkelte kommune. Tall fra Frivillighet Norge i 2021 viser at ca. 20 % av kommunene i landet har en vedtatt frivillighetspolitikk, og Bergen er en av disse (2).

Nøkkeltall om frivillighet

Årlig blir det utført ulønnet frivillig innsats tilsvarende 142 000 årsverk

I snitt arbeider frivillige 79 timer pr år.

Verdiskapingen som bruttoprodukt fra frivillig sektor tilsvarer 139,5 milliarder kroner.

Verdien av frivillig arbeid tilsvarer nesten 78 milliarder kroner (29).

4 frivillighetspolitiske mål

1. Bred deltakelse
2. En sterk og uavhengig sektor
3. Forenklingsreform
4. En helhetlig frivillighetspolitikk



Bergen - grådig god på frivillighet

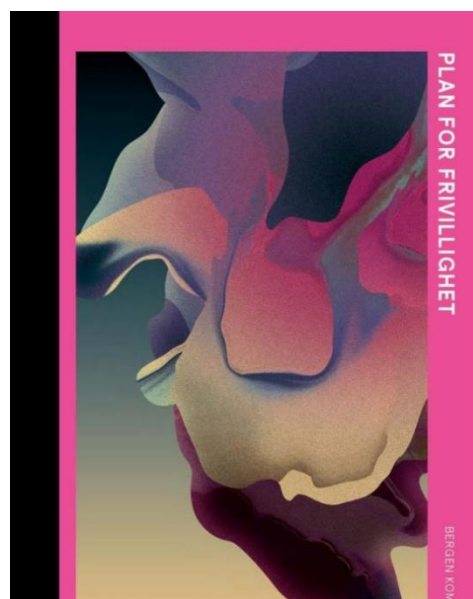
*Hei, vi e' Bergen
Vi hilser på en nabo sier "Gå mann, for et ver"
Hei, vi e' Bergen
Byen vår e' nydusjet og med på det som skjer.*

Jubileumsangen om Bergen som ble lansert under byens 950 årsjubileum i 2020 gir en nydelig beskrivelse av bergensere som et varmt, raust og inkluderende folkeslag. Vi hilser på hverandre og er med på det som skjer, og takket være bergensernes innsats i frivillig arbeid har byen et rikt aktivitets- og frivillighetstilbud for ulike aldersgrupper som legger til rette for at alle skal kunne delta og føle seg inkludert. Samtidig må vi erkjenne at ikke alle er like godt inkludert i fellesskapet. Utenforskap er en utfordring også i Bergen. Gjennom et mangfold av ulike idrettslag- og foreninger, kultur- og fritidsaktiviteter, besøksvenner, aktivitetsvenner, besøkshunder, redningshunder, støttegrupper, sosiale møteplasser, veforeninger og hjelpetilbud til de aller mest sårbare i Bergen by, spiller frivillig sektor hovedrollen i måloppnåelsen om en by som skal være god å bo i for alle, uavhengig av hvem man er og hvor man kommer fra.

Det finnes ikke eksakte tall på hvor mange frivillig lag og organisasjoner det finnes i Bergen, eller hvordan medlemsmassen fordeler seg mellom disse, men en rapport utarbeidet av Frivillighet Norge for Bergen kommune i 2019, estimerer at det finnes imponerende 1758 lag og organisasjoner i Bergen (3).

For Bergen kommune har frivilligheten vært en viktig aktør og støttespiller for velferdstilbudet helt siden brennevinsamlagets dager på 1800-tallet hvor alt overskudd av omsetningen, bortsett fra et beskjedent beløp til aksjonærene, skulle gå til allmenntilgjort virksomhet. Brennevinsamlaget bidro i sin funksjonstid med store summer til sosiale, allmenntilgjort, kulturelle og idrettslige formål i Bergen, ved siden av å yte tilskudd til veier og sikring av verneverdige eiendommer (4).

I 2006 la byrådet frem frivillighetsmeldingen "La de tusen blomster blomstre" med mål om å sette søkelys på betydningen av frivilligheten i Bergen, samt bedre samarbeidet mellom kommunen og frivillig sektor. I 2015 vedtok Bergen kommune den første planen for frivillighet. Planen la til grunn et overordnet mål om at Bergen skal være en foregangskommune for frivilligheten gjennom å styrke frivillighetens vekstvilkår. I forbindelse med frivillighetsplanen ble det satt som vedtak at planen skulle evalueres etter fire år. Evalueringene viste at Bergen kommune i etterkant av vedtatt plan har hatt en tydelig satsing på frivillighetsfeltet. Bystyret vedtok i sammenheng med evalueringen av planen at det skulle bli laget en ny plan for frivillighet for å fortsette denne satsingen.



Figur 1 Forrige plan for frivillighet for Bergen kommune.

2 Definisjoner og avgrensning for planen

Foto: Amatørkulturrådet

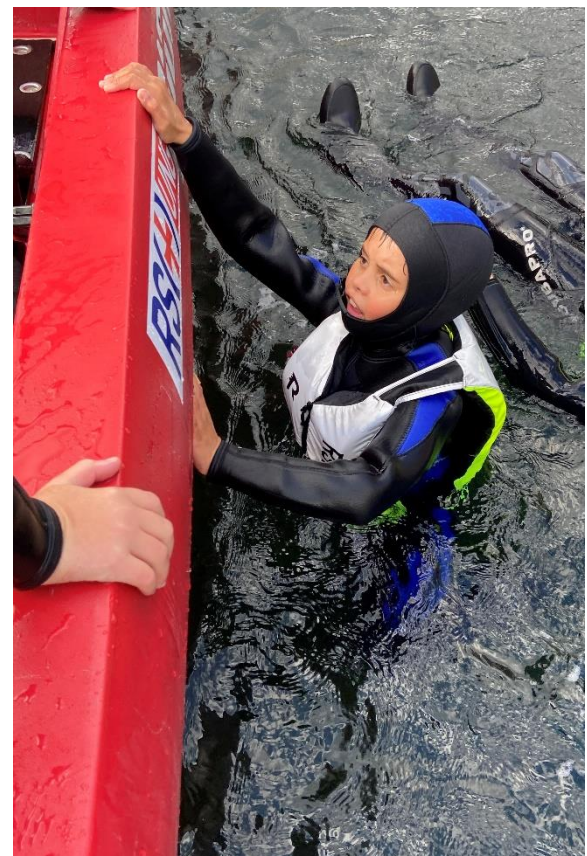


Foto: Nemine Iversen

Foto: Nemine Iversen

2.1 Avgrensning for planen

Den nye plan for frivillighet er en kommunal temaplan. Den tar for seg frivillighet på tvers av fagfelt og legger rammene for Bergen kommunes helhetlige frivillighetspolitikk. Temaplan er det mest omfattende planverktøyet og skal ha både mål, strategier og tiltak, og kan ha visjoner og satsingsområder. Denne planen identifiserer relevante mål, satsinger og tiltak for frivilligheten som allerede er beskrevet i eksisterende planer, samtidig som den beskriver nye mål, strategier og tiltak på tvers av byrådsavdelingene. Ny plan for frivillighet handler om hvordan Bergen kommune kan legge til rette for at frivilligheten kan vokse og utvikle seg som en sterk og uavhengig sektor, i tråd med nasjonale føringer. Planen skildrer frivillighetens fagfelt, men er ikke fagspesifikk som eksempelvis amatørkulturplanen til Bergen kommunen gjør.

Planen tar sikte på å operasjonalisere mål og strategier ved å sette nye tverrsektorielle satsingsområder og tiltak. Den vil derfor ha noe annen utforming en andre sammenlignbare planer.

Det finnes ulike former for frivillighet. Frivillighet basert på egenaktivitet og egeninteresse, den dugnadsbaserte frivilligheten og den avtalte baserte frivilligheten. Den avtalebaserte frivilligheten kan innebære at frivillige organisasjoner drifter forskjellige aktivitetstilbud for kommunen som et supplement til kommunale tjenester. Den kan også innebære at kommunen har avtaler med frivillige organisasjoner om drift av institusjoner eller kjøp av ulike tjenester. Den avtalebaserte frivilligheten hvor kommunen kjøper tjenester fra frivillig sektor faller utenfor det denne planen handler om. Det nasjonale støtteorganet for frivillighet, Frivillighet Norge viser til Center for civil society studies sine definisjoner av frivillighet (5), og denne planen avgrenses til å gjøre det samme. Omfanget av frivillighet denne planen tar for seg blir skildret i avsnittet under.

2.2 Definisjoner

Hva er frivillighet?

Frivillighet kan i grove trekk defineres på følgende måte:

Enhver aktivitet som innebærer å bruke tid å gjøre noe som er til fordel for noen andre (enkeltpersoner eller grupper) enn umiddelbar familie, eller en aktivitet som er til fordel for miljøet (5).

Frivillig innsats innebærer altså å gjøre noe for noen andre. For at en aktivitet skal kunne defineres som frivillighet må noen prinsipper ligge til grunn:

Frivillighet er arbeid. Dette betyr at oppgaven og aktiviteten skal skape noe, og ikke bare gjennomføres for egen fornøyelse eller en tjeneste som blir gjort for et familiemedlem. Å spille et instrument for egen fornøyelse er ikke frivillig arbeid, men å spille et instrument (uten betaling) for fornøyelsen til beboere på institusjoner er det.

Frivillig arbeid er gratis. Tjenesten eller aktiviteten er arbeid, men frivillige kan i noen tilfeller bli kompensert i form av å få tilbakebetalt utgifter knyttet til oppgaven, måltider eller symbolske gaver.

Frivillig arbeid er ikke-obligatorisk. Personer som deltar, har ingen juridisk forpliktelse eller er på annen måte tvunget til å bidra. Sosiale forventninger som gruppepress eller press fra foresatte gjør heller ikke en aktivitet til frivillighet (5).

Frivillig arbeid kan gjennomføres via direkte kontakt med enkeltpersoner eller grupper, eller gjennom organisasjonsbasert aktivitet. En frivillig organisasjon er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver frivillig virke på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis (5).

Frivillig deltakelse har flere positive sider ved seg, både for ens egen del og for samfunnet ellers. I amatørkulturplanen til Bergen kommune sies at en by hvor folk deltar i å utforme sin egen hverdag bidrar til å skape en attraktiv og god by å bo i. Det frivillige kulturlivet er en arena for deltakelse, samspill og opplevelser, som igjen er viktig for menneskers egenutvikling og trivsel.

Amatørkulturlivet er et felt som legger til rette for menneskers frivillige engasjement og som skaper gode og vitale nærmiljø, demokratiutvikling og enkeltpersoners kompetanseutvikling og trivsel.

Frivillig virksomhet blir også organisert via frivilligsentraler. Frivilligsentraler er åpne møteplasser som fungerer som et koordinerende mellomledd mellom frivillige, organisasjoner og offentlige aktører. Frivilligsentralene kobler enkeltmennesker til organisasjoner som har behov for frivillig arbeidskraft, eller gjennom egne aktiviteter og arrangement (6). Frivilligsentralene er ikke en konkurrent til frivillig sektor, men et serviceorgan som kan stimulere til nytenking og aktiviteter. Frivilligsentralene ble etablert som et prøveprosjekt i 1991, og i dag finnes det 477 sentraler fordelt på 315 av landets kommuner (7).

I Bergen er det 11 frivilligsentraler, som fordeler seg over alle bydelene. Tre av sentralene er driftet av kommunen, mens resten er driftet av organisasjoner og stiftelser. Tilbudene og innholdet på de forskjellige sentralene varierer fra sted til sted.



Hvem er de frivillige?

Frivilligheten er i stadig endring og utvikler seg i takt med den generelle samfunnsutviklingen. Mens man tidligere så at frivillig innsats i stor grad var knyttet til langvarige medlemskap i bestemte organisasjoner (8), er det i dag en trend at folk i mindre grad enn før ønsker å binde seg til frivillige verv over lengre tidsperioder, og stadig færre er medlem i den organisasjonen som de gjør frivillig arbeid for (5). Flere velger å engasjere seg i kortsiktig og tidsavgrenset frivillig arbeid, for eksempel i forbindelse med idrettsarrangement, konserter eller festivaler, noe som kan ha sammenheng med at selvrealisering ser ut til å ha blitt en viktig motivasjon for frivillige (8). Motivasjon for å delta i frivillig arbeid varierer også med alderen, og for mange unge er en viktig motivasjonsfaktor å lære gjennom praktisk erfaring og å få denne kompetansen på CV-en (3).

Å bidra med noe nyttig og meningsfullt er viktig for mange. At frivillig innsats er morsomt og interessant og gir mulighet for å møte andre, er vanlige begrunnelser for hvorfor man ønsker å gjøre en frivillig innsats, særlig blant eldre. Å kunne bidra i samfunnet med sin kompetanse framheves også som viktig for mange (1). Frivillig arbeid er ikke enten bare at man er frivillig, eller at man mottar et frivillig tilbud. Mulighetene innenfor frivillige engasjement er så mangfoldige at selv om man har begrensninger på noen områder som gjør det utfordrende å være frivillig, er det flere områder man kan bidra på bare det legges til rette for det. Dette er frivillighetens unike egenverdi som bidrar til fellesskap, meningsfull hverdag, medbestemmelse og engasjement.

Tallene viser at andelen som gjør frivillig arbeid øker, mens antallet timer de frivillige bidrar med, er stabilt eller går ned. Frivillighet Norge har siden 2014 publisert årlige frivillighetsbarometre som kartlegger atferd, holdninger og interesser i frivillighets-Norge samt holdninger til frivillighet i befolkningen. Deltakelse i frivillig arbeide har ligget stabilt høyt de siste tre årene med en andel deltakelse på 66 prosent i 2020 før pandemien, til en kraftig nedgang i andel som deltok i frivillig arbeid i 2021. Dette har sannsynligvis bakgrunn i koronapandemien (Figur 1) i 2020 (9). Den samme tendens ser vi også i Bergen.

Sosioøkonomiske faktorer for frivillig innsats.

Personer med høy utdanning, middels og høy inntekt og personer med barn i husstanden, er i større grad frivillige, sammenliknet med øvrig del av befolkningen.

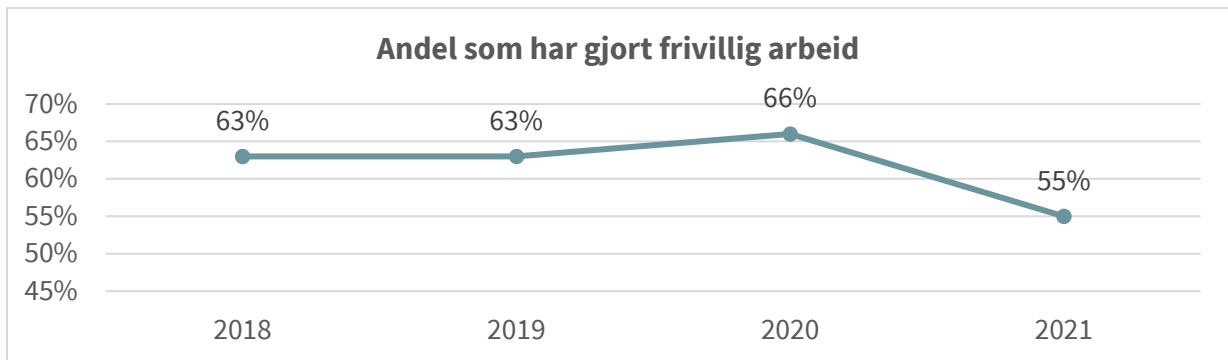
De som er i betalt arbeid har større sannsynlighet for å delta i frivillig arbeid, men deltakelsen er aller høyest blant studenter.

Personer som har sterke nettverk, er mer tilbøyelige enn andre til å delta i frivillig arbeid.

Menn deltar i større grad enn kvinner i frivillig arbeid. Denne kjønnsforskjellen er imidlertid bare synlig i idretten og til dels i velforeninger, nærmiljø og bolig.

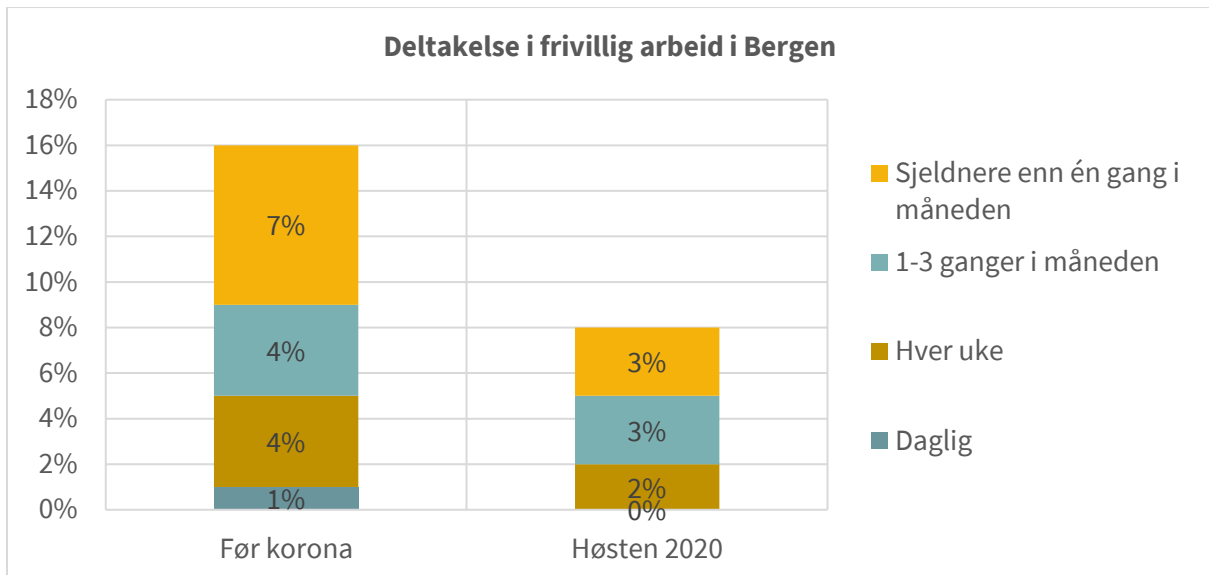
Blant frivillige innenfor velferd er det en overvekt av kvinner.

Innvandrere er underrepresentert i frivilligheten. Mens 17 % av innvandrere deltar i frivillig arbeid, deltar 39 % av norskfødte som frivillige (19).



Figur 2 Andel som har gjort frivillig arbeid (9).

Koronapanelet, som er en spørreundersøkelse om hvordan folk i Bergen har hatt det under pandemien, viser at andelen bergensere som deltok i frivillig arbeid før pandemien nærmest halverte seg i løpet av høsten 2020. Dette understøttes av tilbakemeldinger fra frivilligheten selv, som opplever stort frafall i medlemsmassen under pandemien (10).

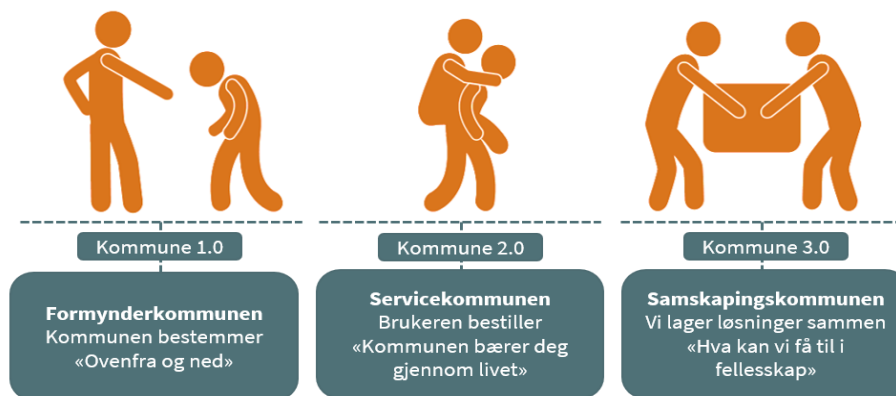


Figur 3 Deltakelse i frivillig arbeid før og under pandemi (10).

Frivillighetens samfunnsområder

Frivilligheten har lange tradisjoner, stor kapasitet og opererer innenfor nesten alle samfunnsområder. Frivillighet bidrar til inkludering og integrering, er ensomhetsbekjempende og er sosialt utjevneende. Den kan også bidra til å skape et aldersvennlig samfunn og er viktig for barns oppvekstvilkår.

Kommunen har fra etterkrigstiden gått fra å være et styrende organ med liten grad av medvirkning fra innbyggerne, til å i større grad ha en rolle som leverandør av velferdstjenester. Skal kommunen klare å bære vekten av framtidens velferdsutfordringer, er samarbeid avgjørende innenfor samtlige samfunnsområder.



Helse og omsorg

Mange som har behov for tjenester fra helse- og omsorgstjenesten, kan også ha stor nytte av bistand fra frivillige. Dette gjelder særlig forhold til eldre, men det er også i dag et gjennomgående innslag av frivillig innsats til andre målgrupper. Denne innsatsen ytes av organiserte frivillige organisasjoner og lag, egenorganiserte grupper og enkeltstående frivillige. Samarbeid mellom offentlige tjenesteytere og frivillige er viktige.

Rus, psykiatri og levekår

Frivillig arbeid spiller en viktig rolle innenfor rusfeltet, psykisk helse, inkludering og mangfold og i arbeidet med bedring av levekår er det et omfattende samarbeid med ulike organisasjoner av ulik art og størrelse og enkeltpersoner. De frivillige innenfor dette feltet er gjerne motivert av humanitær, ideologisk eller religiøs overbevisning. Innen psykisk helse er frivilligheten ofte preget av personer med brukererfaring eller pårørende til psykisk syke.

Byutvikling, klima og miljø

I tilknytning til områdene by- og transportplanlegging, byggesaker, kulturminneforvaltning, vann og avløp, parkering, vedlikehold av kommunale veier samt klima- og miljøarbeid, er det stor grad av frivillig innsats. Involvering av byens innbyggere er en offentlig lovpålagt oppgave, hjemlet i ulike lovverk, og i den forbindelse avholdes folkemøter og informasjonsmøter, og i tillegg involveres befolkningen i viktige samfunnsspørsmål. Eksempelvis blir velforeninger trukket fram som viktige samarbeidspartnere i helhetlig brannsikringsplan, for sikring av tett trehusbebyggelse.

Idrett, kultur, fritid, tros- og livssynssamfunn og oppvekst

Innen disse områdene finnes det største frivillige segmentet. Innenfor både kultur, idrett, fritid i bred forstand og innenfor ulike tross- og livssynssamfunn. Kommunen gir økonomisk støtte til en rekke frivillige organisasjoner, både til drift og prosjekter. Deres aktiviteter spenner bredt; søndagsskoler, buekorps, speiding, miljøvernengasjement, kor, korps, idrettslag, historielag og politikk. Dette har en samfunnsmessig verdi; en egenverdi i form av kompetanse, mestring, glede, samhold, ansvar, disiplin og en demokratiutvikling som er viktig for alle.

Demokrati, politikk og samfunn

Frivillige organisasjoner er viktig for demokratiet og er en ressurs og en forutsetning i et moderne samfunn. De er pådrivere og viktige kanaler for interessegrupper og engasjerte innbyggere. Engasjerte frivillige i foreninger og i lokalsamfunn er beskrevet som sivilsamfunnet eller 3. sektor og representerer en betydelig ressurs og kvaliteter i samfunnet. Et mangfold av frivillige organisasjoner er viktige for høy deltakelse og for demokratibygging.

3 Overordnede føringer for planen

Foto: Kommunal fotobank



Foto: Arild Hovland

FNs bærekraftsmål



Bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Alle målene berører frivillig sektor, men særlig fire mål kan framheves: nr. 3 god helse og livskvalitet, nr. 10 mindre ulikhet, nr. 11 bærekraftige byer og lokalsamfunn og nr. 17 samarbeid for å nå målene.



Lov om folkehelse

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

Meld. St. 10 (2018/2019) Frivilligheten – sterk, selvstendig og mangfoldig

Meldingen omfatter statens frivillighetspolitikk med mål om å støtte opp under en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillig sektor gjennom fire satsingsområder: bred deltakelse, en sterk og uavhengig sektor, forenklingsreform og en samordnet frivillighetspolitikk.

Meld. St. 19 (2018/2019) Folkehelsemeldingen – Gode liv i et trygt samfunn

Folkehelse er et tversektorielt ansvar. God helse og utjevning av sosiale forskjeller må skje i samarbeid mellom offentlig sektor, frivilligheten og næringslivet.

Frivillighetserklæringen

Frivillighetserklæringen er de nasjonale myndigheters erklæring for samspillet med frivillig sektor. Den kan likevel være en inspirasjon og ramme for det samarbeidet som skjer lokalt og være med på å støtte opp under samarbeidet mellom kommunene og frivilligheten.

Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre

Reformen handler om mennesker, fellesskap, aktivitet, god mat og helsehjelp. Med *Leve hele livet* skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet. En aktiv og meningsfull alderdom handler om en aldersvennlig samfunnsutvikling som ivaretar menneskets behov for tilhørighet, mestring, utvikling og deltakelse i samfunnet. Frivilligheten er en viktig aktør i dette arbeidet.

Regional utviklingsplan for Vestland 2020-2024

Regional utviklingsplan setter strategisk retning for utviklingen av fylket og bygger på FNs bærekraftsmål.

Frivilligstrategi for Vestland 2021-2022

I mai 2021 vedtok Vestland fylkeskommune en ny frivillighetsstrategi for fylket. Strategien har som hensikt å styrke samarbeidet mellom offentlige myndigheter og frivilligheten, og gi frivillig sektor i Vestland et løft. Det overordnede målet til strategien er at det skal være enkelt å være frivillig i Vestland og har tre hovedsatsinger for å nå dette:

- Styrke og løfte frivilligheten og organisasjonslivet
- Redusere barrierer for deltakelse
- Møte de samfunnsendringene vi står ovenfor

Kommuneplanens samfunnsdel

Hovedvisjonen til kommuneplanens samfunnsdel er at Bergen skal være aktiv og attraktiv. Byen skal preges av engasjement og deltakelse. Frivillige organisasjoner er en viktig arena for fritidsaktiviteter og samfunnsengasjement, og er svært viktige aktører i lokalmiljøet.

Aktiv by – Friske Bergensere

Kommunene har et ansvar for å fremme helse og trivsel, samt å forebygge sykdom og skade i befolkningen (jf. Folkehelseloven). Bergen kommunes plan for folkehelse er innrettet mot gode bo- og nærmiljø, en god og trygg oppvekst, helsefremmende levevaner, en aktiv, sunn og trygg aldring og et bærekraftig miljø. Frivilligheten spiller en viktig rolle innenfor alle disse satsingsområdene, både i kraft av de aktiviteter som organisasjonene tilbyr, men også i form av dens egenverdi som arena for deltakelse, utvikling, kompetansebygging og engasjement for enkeltmennesker.



Foto: Institutt for samfunnsforskning v/ Hege Kandal

De 10 frivilligpolitiske bud

Frivillighet Norge har utarbeidet 10 frivillighet politiske bud som har som hensikt å hjelpe kommunene med å legge til rette for frivillig aktivitet i sin kommune.

1. Kjenn frivilligheten i kommunen din

Innhent kunnskap om de frivillige organisasjonene. Hva driver de med? Hvilke mål, ressurser og utfordringer har de? Vil de samarbeide mer med kommunen, næringsliv, eller organisasjoner?

2. Vedta en tverrsektoriell kommunal frivillighetspolitikk

Inviter hele bredden av frivilligheten til dialog. Tenk frivillighet i all kommunal planlegging. Frivillighetspolitikken bør revurderes ved nytt kommunestyre.

3. Anerkjenn frivillighetens egenverdi

Frivillige er frie og villige til å gjøre det de vil. Det må de få lov til å være, ellers dør frivilligheten ut.

4. Forenkling gir mer frivillighet

Tiden som brukes på byråkrati er tid som kan brukes på mer frivillighet. Gjennomfør tiltak som forenkler søknadsskriving, rapportering og kontakt med kommunen.

5. Tilrettelegg for frivillighetens egenutvikling

Vis organisasjonene tillit og legg til rette for at de kan nå sine egne mål. Da når kommunen samtidig mange av sine mål.

6. Skap dialog med frivillighet

Skap faste møteplasser for organisasjonene. Rådfør dere med frivilligheten. Gi kommunalt ansatte opplæring i frivillighetsmangfoldet, slik at de kan invitere flere folk til å bli med. Husk at frivillige ofte jobber, så møter må være etter arbeidstid!

7. Anerkjenn og støtt opp om frivillighetens merverdi

Frivilligheten er "samfunnets vaktbikkje" og skaper bl.a. lokalsamfunnsutvikling, kunnskap, sosiale møteplasser, tilhørighet, demokratiopplæring og er helsefremmende.

8. Gi frie midler

Frie midler er en forutsetning for at frivilligheten kan vokse på egne premisser.

9. Ikke konkurrer med frivilligheten

Tilrettelegg for bedre rekruttering av frivillige til organisasjonene. Ikke "stjel" de frivillige fra organisasjonene for å utføre kommunale tiltak.

10. Skap forutsigbarhet for frivilligheten

Forutsigbare rammer skaper bærekraftig drift og utvikling i frivilligheten. Et eksempel er å legge til rette for lokaler som frivilligheten kan bruke.

4 Plan- og medvirkningsprosess



Foto: Birgit van der Lans

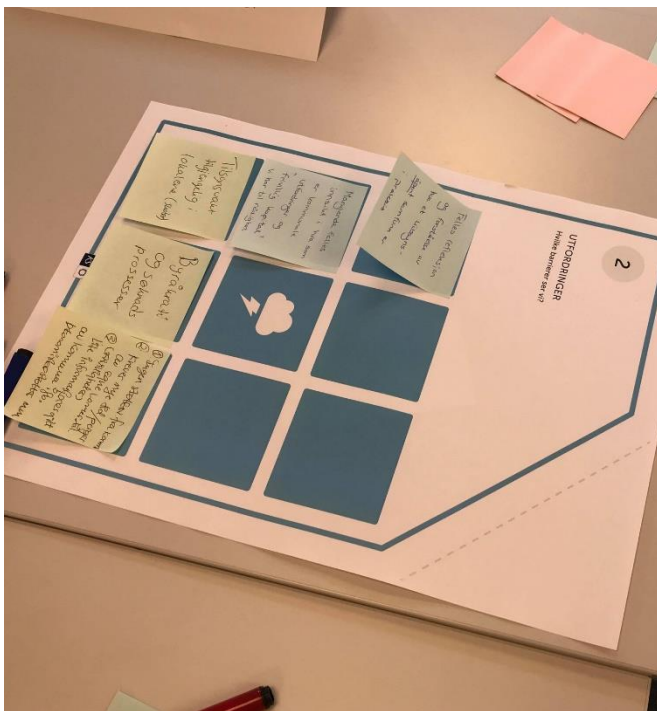


Foto: Birgit van der Lans

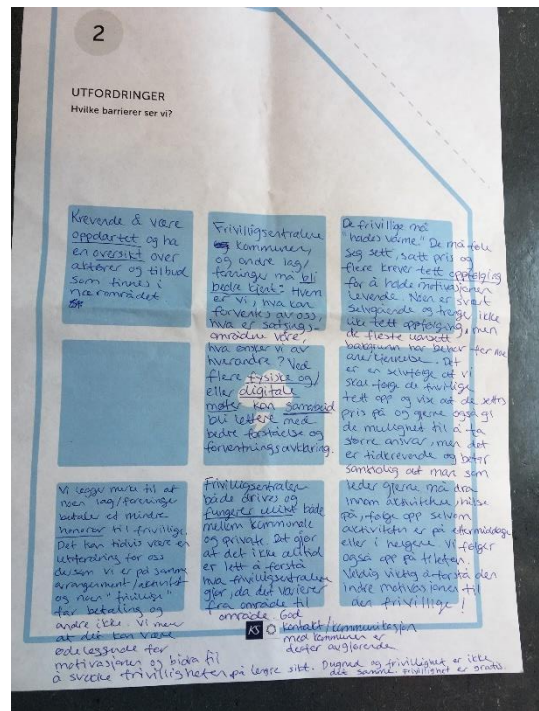


Foto: Birgit van der Lans

Bergen – grådig engasjert!

Lokaldemokratiet styrkes og utvikles gjennom bred medvirkning og dialog i planprosesser (11). Planprosessen for ny plan for frivillighet startet våren 2021, ledet fra byrådsavdeling for eldre helse og frivillighet. Etersom planen skal være en tverrsektoriell plan, ble det i forbindelse med utarbeidelse av frivillighetsplanen satt ned en plangruppe med representanter fra flere byrådsavdelinger. Det ble også satt ned en referansegruppe bestående av representanter fra frivillighetsutvalget i Bergen, Bergen idrettsråd, Amatørkulturrådet i Bergen og frivilligsentralene. Denne gruppen har blitt brukt aktivt inn i planarbeidet for å sikre frivillighetsperspektivet, og ledet alle innspillmøtene som ble holdt for frivillig sektor.

Resultat fra innspillmøter, spørreundersøkelse, kartlegging av frivillighet i andre kommunale planer og overordnede føringer la grunnlaget for satsingsområder, mål og tiltak som er lagt fram i planen.

Innspillmøter

En av hovedføringene for ny plan for frivillighet, er at den skal være en plan av og for frivillighet. For å sikre at frivilligheten i Bergen fikk stor innflytelse i planarbeidet ble det valgt å bruke en medvirkningsmetode som heter gjestebud.

Gjestebud er et uformelt diskusjonsmøte arrangert av innbyggerne selv. Metoden har som hensikt å hente inn innspill fra engasjerte personer som vanligvis kanskje ikke stiller på folkemøter. Plangruppen gikk derfor sammen med referansegruppen og plukket ut organisasjoner ut fra forskjellige temaområder. Kriterier for gjestebudene var at på hvert møte skulle det delta organisasjoner som representerer barn og ungdom, minoriteter, personer med nedsatt funksjonsevne, alle bydeler og at deltakerne hadde et bredt aldersspekter.

Gjestebudene var delt inn i ni temaområder som er synliggjort i figur 4.

Av praktiske årsaker ble kunst og kultur og kulturvern og museum slått sammen.

Gjestebudene fikk i oppgave å diskutere hvordan det er drive frivillig aktivitet i Bergen. Temaet skulle diskuteres ut fra et statusperspektiv, utfordringsperspektiv og et mulighetsperspektiv.



Figur 4 Temaområder ved innspillmøter

Deltakere på innspillmøtene

- Nasjonalforeningen for folkehelse
- Ros Bergen
- Robin Hood huset
- Bergen døvesenter
- Familiestøtten Bergen
- Røde kors
- Røde kors frivillig Omsorgsråd
- Forandringshuset Bergen
- Røde kors hjelpekorps
- Norske redningshunder
- Norsk radio Relæ liga
- Redningsselskapet
- Bergen idrettsråd
- Bergen roller disco
- Bergen roller derby
- Bergen og Hordaland turlag
- Bergen Jæger og fiskeforening
- Norges livredningsselskap
- Åsane CK
- Paraidrett
- Ny-Krohnborg IL
- Fotballkretsen
- Hordaland krins/speiderforbundet
- Magneten frivilligsentral
- Bergen kommunale kystkultursenter
- Løvestakken frivilligsentral
- St. Paul menighet
- Oppstandelseskirken
- STL Bergen
- Jesu Kristi Kirke av Siste Dagens Hellige
- Bergen moské
- Frelsesarmeen
- Salt Bergenskirken
- Den thailandske buddhistforeningen
- Den norske kirke
- Human-Etisk forbund
- KIL Fond Bergen
- Adina Stiftelsen/Bistand Vest
- Nyenga
- Kirkens bymisjon
- NFU Bergen
- Skeiv Verden Vest
- Memoar Tango Abraza
- Vokalensemblen Skrik
- Fortidsminneforeningen
- Sydhavsøyen kulturhistoriske lag
- Bergen internasjonale kultursenter
- Møllaren frivilligsentral
- Sesam frivilligsentral
- Åsane frivilligsentral
- Salem nærmiljøsent

Spørreundersøkelse

Bergen kommune har i mange sammenhenger samarbeid med frivillig sektor. Dette kan være alt i fra frivillige som har aktiviteter for beboere på institusjoner til foreldre som gjør dugnad ved den lokale skolen.

For å avdekke hvordan det er for de ansatte i Bergen kommune å forholde seg til frivillig sektor, ble det som en del av medvirkningsprosessen sendt ut en spørreundersøkelse til alle resultatenehetene. Undersøkelsen spurte deltakerne blant annet om hvilke typer organisasjoner de samarbeider med, hvordan samarbeidene er organisert og hva som er bra og krevende med å samarbeide med frivilligheten. Deltakerne fikk også mulighet til å komme med konkrete innspill til selve planen.

Spørsmålene i undersøkelsen ble utformet på bakgrunn av en tilsvarende undersøkelse i 2013. svarene på undersøkelsen gir dermed et godt grunnlag for å se om forholdet mellom kommunalt ansatte og frivillig sektor har endret seg siden.

Kartlegging av frivillighet i Bergen kommunes planer

I oppstartsaken for ny plan for frivillighets ble det lagt føringer for at planen skulle identifisere relevante mål, satsinger og tiltak som allerede er beskrevet i eksisterende planer, samtidig som den beskriver nye mål og tiltak på tvers av byrådsavdelinger. Hensikten med dette er at planen skal være en tverrsektoriell plan som legger rammene for Bergen kommune sin helhetlige frivillighetspolitikk.

Det ble laget en undersøkelse som ble sendt ut til alle byrådsavdelingene som bidrog inn med en systematisk gjennomgang av 102 av Bergen kommunes samfunnsplaner.

5 Resultat fra medvirkningsprosesser



Foto: Hanne Mørch



Foto: Arild Hovland

Frivillighet i andre kommunale planer

Frivillig innsats kan inkluderes i samtlige av kommunens ansvarsområder, noe som gjenspeiler seg i kommunens planer. Etter en gjennomgang av planene til kommunen kommer det fram at 55 prosent av planene inkluderer frivillig sektor som en ressurs for å nå sine mål og strategier omtalt i planen.

I planene blir det trukket fram viktigheten av å samarbeide med frivillige organisasjoner innenfor deres fagfelt for å sikre mer helhetlig planlegging, og å bidra til demokratiutvikling. Mange av planene skildrer muligheter for samarbeid og samhandling med frivillig sektor og gir oversikter og eksisterende samarbeid.

I flere av planene blir det satset på å oppmuntre til lokalt engasjement, stimulere til mer generell frivillig aktivitet ved blant annet å gi frivilligheten tilskuddsmidler og å koble frivilligheten i større grad inn i kommunens oppgaver.

Hva sier praksisfeltet?

Fra spørreundersøkelsen som ble sendt ut i juni 2021 kommer det fram at ut 58 prosent av respondentene har et samarbeid med frivillige organisasjoner og/eller enkeltfrivillige i dag. De frivillige er med på å lage arrangement for brukere, driver sosialt arbeid og har brukerkontakt. Størstedelen av de som har jevnlig samarbeid med frivillige er de ansatte i kommunen.

Mange opplever at det er positivt å samarbeide og engasjere frivillige da det bidrar til å gi brukere, klienter og elever det lille ekstra i hverdagen. Flere vil fortsette samarbeid, eller etablere samarbeid med frivillige i framtiden, men sier at de mangler informasjon om hvilke muligheter som finnes og at det er uklare linjer for hvordan det praktisk kan gjennomføres. Det blir også trukket fram at det kan være utfordringer med tanke på personvern ved å bruke frivillige, og at de bruker mye tid og ressurser på å følge de opp noe som tar tid fra kjerneoppgavene.

Hva sier frivilligheten?

Frivillighetens behov for å se og bli sett, behov for møteplasser og lokaler og mye byråkrati viste seg som en rød tråd gjennom hele planarbeidet. Dersom frivillighetens hverdag blir preget av for mye administrasjon, kan frivilligheten miste motivasjon og engasjementet sitt. Dette kan være i form av for strenge rapporteringskrav eller at det krever for mye ressurser fra organisasjoner til å søke om tilskudd fra offentlige instanser.

Frivilligheten opplever kommunen som en stor organisasjon, og syns derfor at det er krevende å finne den informasjonen de er ute etter.

«Det finnes mange gode støtteordninger – hvis man finner frem.»

De frivillige organisasjonene ønsker å bidra til å løse framtidens

utfordringer, og har mange og varierte tilbud til Bergens innbyggere. Utfordringer for enkelte er at de opplever at både kommunen og andre organisasjoner ikke vet at de finnes, og de har utfordringer selv med å navigere inn mot kommunen, men også med andre frivillige organisasjoner. Selv om det er ønskelig med samarbeid på tvers, opplever de det som krevende å finne hverandre.

Det er store forskjeller mellom organisasjonene i Bergen. Frivilligheten mener at det er viktig å få løftet fram alle, da det har like stor verdi å samle inn 100 000 kr til et prosjekt, som å bake en kake til et kulturarrangement.

6 Satsingsområder, målsettinger og tiltak

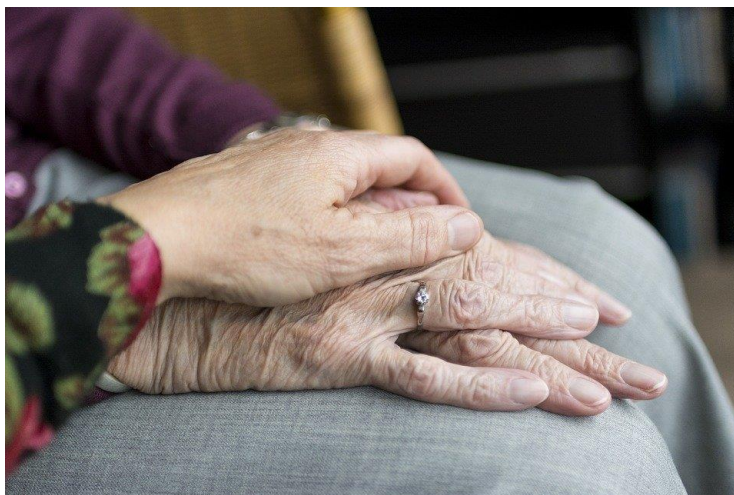


Foto: Pixabay



Foto: Arild Hovland

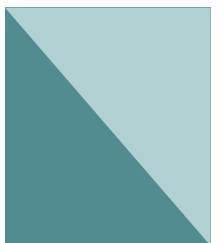


Foto: Amatørkulturrådet



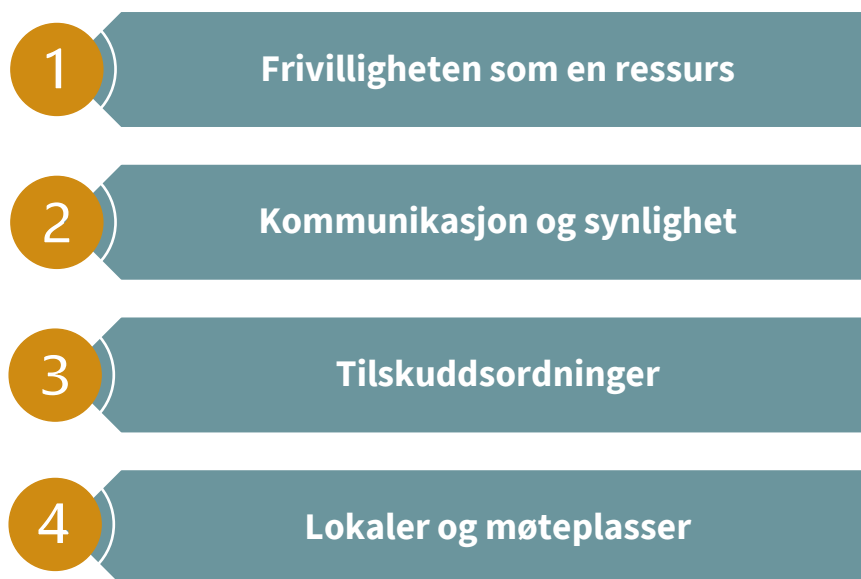
Bergen – en foregangsby for frivillighet

Bergen kommune vil med frivillighetsplanen legge til rette for at frivilligheten kan vokse og utvikle seg som en sterk og uavhengig sektor. Engasjement i frivillig arbeid gir identitet og livskvalitet til mange av Bergens innbyggere, og er avgjørende for å løse fremtidens utfordringer. Visjonen for planen at Bergen skal være en foregangsby for frivillighet.

I møte med frivilligheten og andre innspill som er mottatt i planprosessen, er det flere ting som pekes på som utfordringer, som underbygger de nasjonale føringene for kommunens samarbeid med frivillig sektor. For imøtekomme disse utfordringene har Bergen kommune gjennom planarbeidet satt følgende strategier for kommunen frivillighetspolitikk:

- Kommunen skal involvere frivillige organisasjoner i prosjekter som angår frivillighetens fagområder.
- Kommunen skal i større grad nytte seg av frivillighetens egne tilbud framfor å skape egne tilbud drevet av frivillige.
- Kommunen skal skape møteplasser mellom frivillig sektor og beslutningstakere.
- Kommunen skal være en ressurs for frivilligheten ved å dele sin kunnskap og bistå med kompetanseheving for frivillig sektor.
- Kommunen skal synliggjøre frivillig innsats og aktivitet gjennom kommunens kanaler.
- Kommunen skal gjøre det enklere å søke og motta tilskudd fra kommunen på tvers av byrådsavdelingene.
- Kommunen skal vurdere frivillighetens behov når det bygges nye kommunale bygg.
- Kommunen skal gjøre kommunale lokaler enda mer tilgjengelig for frivilligheten.

For å realisere strategiene er det fire satsingsområder med 19 tiltak som skal gjennomføres i planperioden. Satsingsområdene er: frivilligheten som en ressurs, kommunikasjon og synlighet, tilskuddsordninger og lokaler og møteplasser.



Figur 5 Frivillighetsplanens fire satsingsområder.

Satsingsområde 1

Frivilligheten som ressurs

Frivillig sektor sitter på store mengder kunnskap og er dermed en stor ressurs for kommunens arbeid. Frivilligheten har mange av de gode idéene, og blir på lik linje med de fleste samfunnsgrupper berørt av veivalg som kommunen tar. Frivilligheten skal derfor involveres i størst mulig grad i kommunens planlegging for å sikre en målrettet og innbyggerfokuset samfunnsutvikling, og for å sikre engasjement og eierskap til byen vår.

Flere av de frivillige organisasjonene i Bergen har en mengde av varierte tilbud, og de har ofte gode rutiner og rammer for sine frivillige som gjennomfører tilbudene. Det er derfor hensiktsmessig å inngå samarbeid med frivillige organisasjoner, istedenfor å skape egne kommunale tilbud drevet av frivillige. På denne måten kan man sikre at kommunen ikke går i konkurranse med frivilligheten om de samme frivillige personene. Det vil samtidig bidra til å styrke det lokale organisasjonslivet og bygger opp under det viktige demokratiarbeidet som frivillig sektor bidrar med. Kommunen vil i stedet bidra til å rekruttere inn frivillige til organisasjonslivet.

For at kommunen skal kunne anerkjenne frivilligheten som en ressurs er det viktig å forstå den. Frivillig sektor er kompleks og flytende, og lar seg ikke nødvendigvis kategoriseres. Tilskuddsordningene er et område som kan brukes til å forstå frivilligheten bedre på. Frivillige organisasjoner gir gjennom søknadsordningene viktig nøkkelinformasjon om deres organisasjoner. Kommunen skal gjøre det enklere for frivilligheten å levere denne informasjon, og kommunen vil etablere rutiner som sikrer at styringsdata kan brukes til å videreutvikle vedtatt frivillighetspolitikk.

Frivillig sektor er i stadig utvikling, og trenger også opplæring og faglig påfyll for å kunne utvikle seg. Kommunen skal derfor arrangere kurs og fagdager basert på frivillighetens behov. Kurs og fagdager kan være temabasert, men også tverrsektorielle for å skape møtepunkt og erfaringsutvekslinger mellom forskjellige frivillige organisasjoner og kommunen. En arena hvor dette kan gjennomføres er ved FNs internasjonale dag for frivillighet. Denne dagen har vanligvis blitt markert med et kulturelt arrangement og tildeling av pris til en frivillig eller en frivillig organisasjon. Bergen kommune skal utvikle dette arrangement til å også inkludere en fagsamling og ha tildeling av flere priser til frivillig sektor.

Frivillighetsutvalget i Bergen har som hensikt å være et møtepunkt mellom frivillig sektor og kommunen, og å styrke frivillighetens kår. Bergen kommune vil styrke dette samarbeidet ved å formalisere det og lage en tydelig retning for samarbeid.

Frivillig- og aktivitetskoordinatorene og de kommunale frivilligsentralene har stor kontaktflate med byens frivillige og organisasjonslivet, og er et knutepunkt mellom frivilligheten og kommunen. Bergen kommune vil jobbe for å tydeliggjøre hvordan disse skal jobbe opp mot frivillig sektor og sikre at frivillig sektor vet om hvor de finnes.

Mål: frivillig sektor opplever at kommunen legger til rette for godt samarbeid og har en god forståelse av frivillig sektor.

Tiltak	Ansvar
1 Kommunen skal årlig markere FNs internasjonale dag for frivillighet 5. desember med frivillighetskonferanse og utdeling av priser til frivilligheten.	BEHF ¹
2 Kommunen skal gjennom saksbehandlingssystemet til tilskuddsordningene hente ut styringsdata om frivillig sektor.	BFNE ²
3 Kommunen skal årlig arrangere temabasert kompetansedag for frivilligheten på kommunale arenaer, herunder bibliotekene.	BKML ³
4 Kommunen skal formalisere samarbeidet med frivillighetsutvalget.	BEHF
5 Kommunen skal gjennom en oppsummering av erfaringene til aktivitets- og frivilligkoordinatorene og kommunale frivilligsentraler tydeliggjøre kompetansekrav og deres roller mot frivillig sektor.	BEHF

Tabell 1 Mål og tiltak for satsingsområde 1.

¹ Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet forkortes BEHF.

² Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom forkortes BFNE.

³ Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling forkortes BKML.

Satsingsområde 2

Kommunikasjon og synlighet

Et viktig grep for forenkling, er å legge til rette slik at den enkelte finner den informasjonen man trenger på enklest mulig måte. Bergen kommune vil derfor videreutvikle nettsidene sine og sikre at informasjon som legges ut på nettsidene som angår frivillig sektor er oppdatert og relevant. Ved å se til andre kommuner skal Bergen kommune finne inspirasjon til gode utformingsløsninger for frivillighetsnettsiden. Det må videre gjøres innsiktsarbeid og brukertesting for å finne en løsning som dekker frivillighetens behov, noe som betyr at nettsidene blir brukt og at brukerne finner det de trenger.

For å skape gode prosjekter og arrangementer trenger man ikke finne opp kruttet på nytt. Kommunen vil derfor gjøre det mulig for frivillige lag og organisasjoner å ha prosjektrapporter og lignende tilgjengelig på kommunens nettsider, som andre organisasjoner og kommunen selv kan bruke til inspirasjon. Behovet for en kunnskapsbank skal ses i sammenheng med tilsvarende behov fra andre tjenestoområder slik at det kan legges til rette for felles digitale løsninger for dette behovet.

I Bergen har vi et rikt organisasjonsliv, og mulighetene for å finne en aktivitet som passer for alle er mange. Samtidig finnes det mange informasjonskanaler for innbyggerne å navigere i. Bergen kommune vil derfor kartlegge hvilke kanaler/portaler vi allerede har, og se på nye mulige løsninger med hensikt om å ha en lavterskel-løsning som både kommunen og frivilligheten kan bruke.

Ettersom frivilligheten berører samtlige samfunnsområder, har mange av byrådsavdelingene kontaktpunkt inn mot frivillig sektor. Bergen kommune vil derfor revitalisere det kommunale frivillighetsnettverket som går på tvers av byrådsavdelingene som skal jobbe for å sikre kommunikasjon på tvers, ha like vilkår og føringer for frivilligheten og å skape gode samarbeid der det er aktuelt.

Mål: det er lett for frivilligheten og kommunen å finne den informasjonen de trenger.

Tiltak	Ansvar
6 Kommunen skal se på muligheter for å tilgjengeliggjøre og synliggjøre sidene for frivillighet i Bergen kommunes nettløsning.	BLED ⁴
7 Ved utforming av temaside for frivillighet skal det innhentes erfaringer og innsikt fra andre kommuner slik at Bergen kommune sine sider blir utformet på best mulig måte.	BEHF ⁵ / BLED
8 Kommunen skal lage en kunnskapsbank på temasiden for frivillighet, hvor frivillige lag og organisasjoner kan vise fram rapporter fra større arrangement og gode prosjekt.	BEHF
9 Kommunen skal kartlegge eksisterende digitale plattformer for frivillig virksomhet.	BEHF
10 Kommunen skal revitalisere det kommunale frivillighetsnettverket som går på tvers av byrådsavdelingene, som skal ha et koordinerende ledd for gjennomføring av denne planen.	BEHF

Tabell 2 Mål og tiltak for satsingsområde 2.

⁴ Byrådsleders avdeling forkortes BLED.

⁵ Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet forkortes BEHF.

Satsingsområde 3

Tilskuddsordninger

Kommunens tilskuddsordninger er et viktig virkemiddel for at frivillige lag og organisasjoner skal kunne drive med sin virksomhet og skape merverdi i hverdagen til byens innbyggere. Det er derfor viktig at tilskuddsordningene er enkle og ubyråkratiske slik at frivillig sektor kan bruke mer tid på aktiviteter og tiltak. Bergen kommune vil derfor forenkle tilskuddsordningene ved å samordne noen sentrale kriterier på tvers av byrådsavdelingene, minimere krav om dokumentasjon og rapportering i den grad det lar seg gjennomføre, og ha tydelig og god informasjon på nettsidene. Kommunen skal også være en god ambassadør for eksterne tilskuddsordninger for å bidra til mer helhetlige frivillige tiltak og prosjekter uten at økonomi skal stå i veien.

Tilskuddsportalen oppleves for mange frivillige organisasjoner som vanskelig å navigere i, og er ikke rigget for kommunikasjonsflyt på tvers av byrådsavdelingene. Bergen kommune skal jobbe for å utbedre systemene knyttet til tilskuddsordningene, slik at det blir enklere å søke om tilskudd og mer effektivt å saksbehandle søknader. Kommunen vil også utvikle et interaktivt digitalt verktøy som gjør at søkeren ved hjelp av få klikk kan komme til riktig søknadsordning, og ikke må bruke unødvendig tid på å lese seg opp på de ulike tilskuddsordningene.

Mål: det er enkelt og forutsigbart å søke om kommunale tilskuddsmidler hos Bergen kommune.

Tiltak	Ansvar
11 Kommunen skal videreutvikle tilskuddsportalen for å forenkle søknadsprosess og saksbehandling.	BFNE ⁶
12 Kommunen skal jobbe for å standardisere krav knyttet til tilskuddsordningene på tvers av byrådsavdelingene slik at disse blir mest mulig like, herunder også dokumentasjons- og rapporteringskrav og retningslinjer.	BEHF ⁷ / BLED ⁸
13 Kommunen skal kun kreve dokumentasjon som er nødvendig for å ivareta forsvarlig saksbehandling av tilskuddsordningene, og som også gir kommunen informasjon til å kunne videreutvikle frivillighetspolitikken i Bergen i tråd med frivillighetens behov.	BEHF/ BLED
14 Kommunen skal utvikle et interaktivt kommunikasjonsverktøy på nettsiden til tilskuddsordningene, som gjør det lettere å finne riktig tilskuddsordning og kontaktinformasjon til saksbehandler.	BFNE
15 Kommunen skal synliggjøre interne og eksterne tilskuddsmidler på temasiden for frivillighet.	BEHF

Tabell 3 Mål og tiltak for satsingsområde 3.

⁶ Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom forkortes BFNE.

⁷ Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet forkortes BEHF.

⁸ Byrådsleders avdeling forkortes BLED.

Satsingsområde 4

Lokaler og møteplasser

Frivilligheten varierer fra de store og veletablerte organisasjonene, til små og spesifikke interesseorganisasjoner og det varierer derfor på hvor ressurssterke de er. Som en del av det å kunne gi hele frivillig sektor gode vilkår for sin virksomhet, skal kommunen derfor fortsette å vurdere frivillighetens behov for lokaler og lagerplass, når kommunen bygger nye bygg. Samtidig bør en også som en del av satsingen på sambruk av kommunale bygg, inkludere i drifts- og investeringsbudsjettet enkle løsninger som låsesystemer og vertsfunksjon. For å sikre frivillighetens behov for lokaler er det viktig at det legges opp til medvirkning for frivillige lag og organisasjoner i tidlig fase av relevante utbyggings- og rehabiliteringsprosjekter. Kommunens lokaler skal i større grad gjøres tilgjengelig for frivillige lag og organisasjoner.

I Bergen kan lag og organisasjoner låne mange lokaler til sine aktiviteter via utleieportalen *Aktiv kommune*. Portalen er et interkommunalt samarbeid og Bergen kommune vil jobbe for å gjøre denne tilgjengelig og mer brukervennlig for flere gjennom brukernetverket. Brukervennlighet handler om hvilke grupper og aktiviteter de forskjellige lokalene er egnet for, og det må derfor legges opp til god medvirkning med frivillige lag og organisasjoner ved iverksetting av dette tiltaket.

Kommunen vil også utvikle en digital verktøykasse som kommunen og frivillige kan bruke dersom det blir avtalt at frivillige skal stille som vertsfunksjon i kommunale bygg. Kommunen har i dag samarbeid med frivillige organisasjoner om vertsfunksjon ved flere kommunens bygg. Dette gjøres for å kunne øke åpningstidene og for at øvrig befolkning i større grad kan nytte seg av byggene. Ved å lage en digital verktøykasse, vil man legge til rette for at enda flere av kommunens bygg kan nyttes til sambruk og holdes åpne utenfor normal brukstid. Verktøykassen kan inneholde standardkontrakter, rutiner for bruk av bygget og kursmateriell for vertsfunksjonene. Verktøykassen må ses i sammenheng med de verktøy/løsninger som allerede er etablert, og at bruk av bygg ses i sammenheng med de reguleringer som er fastlagt fra Etat for bygg og eiendom

Mål: Bergen kommune har tilrettelagte og tilgjengelige lokaler for frivillig aktivitet.

Tiltak	Ansvar
16 Kommunen skal vurdere frivillighetens behov for lokaler ved nye kommunale utbyggingsprosjekter.	Bestillende byrådsavdeling
17 Kommunen skal vurdere frivillighetens behov for lokaler ved rehabiliteringsprosjekter av kommunale bygg.	Bestillende byrådsavdeling
18 Kommunen skal jobbe for å gjøre <i>Aktiv kommune</i> mer brukervennlig og tilgjengelig for flere frivillige lag og organisasjoner gjennom det interkommunale samarbeidet.	BFNE ⁹
19 Kommunen skal lage en digital verktøykasse hvor man kan laste ned standardiserte kontrakter, rutiner og lignende som brukes når frivillige skal ha vertsfunksjon i kommunale bygg.	BEHF ¹⁰ / BBSI ¹¹

Tabell 4 Mål og tiltak for satsingsområde 4.

⁹ Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom forkortes BFNE.

¹⁰ Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet forkortes BEHF.

¹¹ Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett forkortes BBSI.

6 Økonomiske rammer for planen

Foto: Kjersti Døssland



Foto: Anne-Lene Rasmussen



Foto: Kommunal fotobank



Iverksetting av planen og økonomiske konsekvenser

Plan for frivillighet skal gjennomføres i perioden 2022-2025, og arbeidet med å realisere planen kan iverksettes umiddelbart. Noen av tiltakene kan gjennomføres innenfor byrådsavdelingenes økonomiske rammer. Tiltak utenfor dagens ramme må vurderes i forbindelse med behandlingen av de årlige handlings og økonomiplanene. En større endringsprosess som for tiltakene som krever endring av kommunens digitale systemer, vil kreve etablering av et tverrfaglig prosjekt med tilhørende finansiering.

Utbyggingsprosjekt hvor man inkluderer frivillighetens behov for eksempelvis lagerplass og møtelokaler kan ha økonomiske konsekvenser for kommunens investeringsbudsjett på sikt og må finansieres av den bestillende byrådsavdeling.

I tabellen under ligger en oversikt over hvilke tiltak som må vurderes i forbindelse med behandling av handlings og økonomiplan og hvilke tiltak som kan finansieres innenfor eksisterende rammer.

Satsingsområde:	Finansieres innenfor eksisterende ramme	Må vurderes i forbindelse med behandling av økonomiplan
<i>Frivilligheten som ressurs</i>	Tiltak 1 Tiltak 2 Tiltak 3 Tiltak 4 Tiltak 5	
<i>Kommunikasjon og synlighet</i>	Tiltak 6 Tiltak 7 Tiltak 9 Tiltak 10	Tiltak 8
<i>Tilskuddsordninger</i>	Tiltak 12 Tiltak 13	Tiltak 11 Tiltak 14 Tiltak 15
<i>Lokaler og møteplasser</i>	Tiltak 18	Tiltak 16 Tiltak 17 Tiltak 19

Tabell 5 Fordeling av hvilke av tiltakene som trenger ny finansiering og hvilke tiltak som kan gjennomføres innenfor egne rammer.

Vedlegg

Gjennomgang av frivillighet som satsingsområde i Bergen kommunes planer

I oppstartsaken for ny plan for frivillighets ble det lagt føringer for at planen skulle identifisere relevante mål, satsinger og tiltak som allerede er beskrevet i eksisterende planer, samtidig som den beskriver nye mål og tiltak på tvers av byrådsavdelinger. Hensikten med dette er at planen skal være en tverrsektoriell plan som legger rammene for Bergen kommune sin helhetlige frivillighetspolitikk.

Gjennomføring

For å få en systematisk oversikt over omfanget av frivillighetsfeltet i Bergens planer, ble det laget et spørreskjema. Spørreskjemaet ble sendt ut til alle byrådsavdelingene slik at hver byrådsavdeling kunne gi tilbakemelding for sine planer. I skjemaet ble det stil følgende spørsmål:

- Hva sier planen om frivillighet?
- Hvis planen skildrer mål rettet mot frivillighet, oppgi disse.
- Hvis planen skildrer strategier/satsingsområder rettet mot frivillighet, oppgi disse.
- Skriv inn hvilke tiltak i planen som er rettet mot frivillighet.
- Er tiltakene politisk forankret i den politiske plattformen?
- Skal tiltakene som er rettet mot frivillighet være byomfattende?
- Hvilke målgrupper retter tiltakene seg mot?
- Retter tiltakene seg inn mot en spesifikk gruppe/type frivillighet?
- Har tiltakene som er omtalt i planen økonomiske konsekvenser for Bergen kommune?

Det ble tatt utgangspunkt i Bergen kommunes nettsider for å lage oversikten over alle planene som skulle gjennomgås, og 102 samfunnplaner ble lagt inn i spørreskjemaet for gjennomgang. I tillegg ble det meldt inn to ekstra planer som ikke var publisert på nettsidene. Åtte planer ble strøket fra oversikten, da planperioden for disse planene er utgått. Det ble derfor gjennomført kartlegging av frivillighet i totalt 96 av kommunens samfunnsplaner.

Resultat

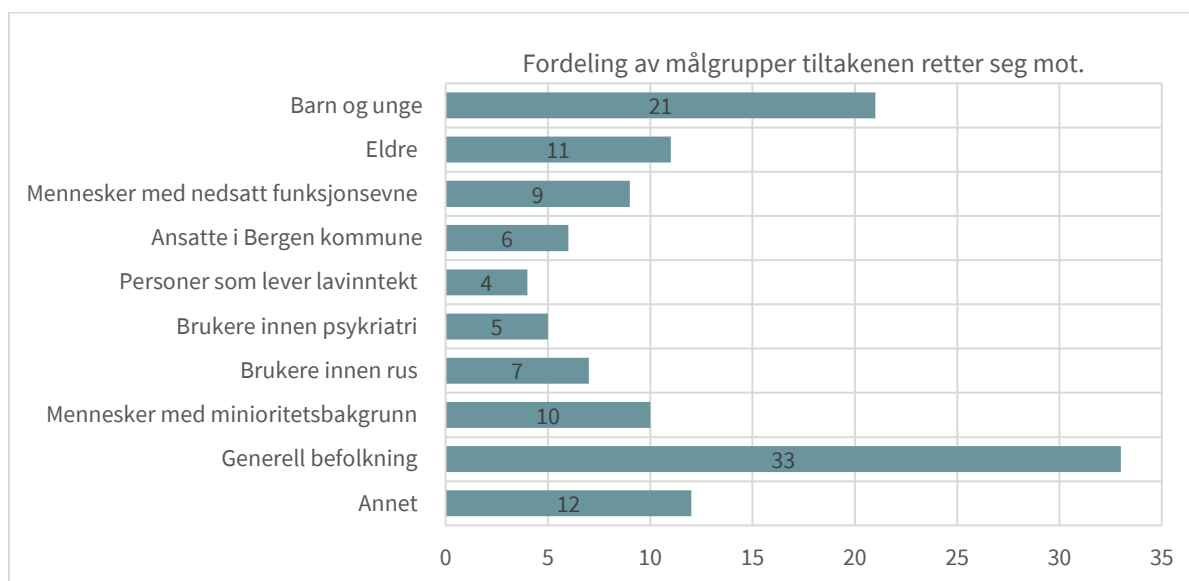
Kommunene blir oppmuntret til å ha et tett, likeverdig og helhetlig samspill med frivillig sektor, noe som gjenspeiler seg i kommunens planer. Av de 96 planene som ble gjennomgått var det 55 prosent av planene som tok for seg frivillighetsfeltet, og 65 prosent av de planene hadde tiltak som var forankret i den politiske plattformen til byrådet.

Samtlige av planene som ble gjennomgått belyser viktigheten av å samarbeide med frivillige organisasjoner innenfor sine fagfelt for å sikre mer helhetlig planlegging, og bidra til demokratiutvikling. Mange av planene skildrer muligheter for samarbeid med frivillig sektor, og gir oversikter over eksisterende samarbeid.

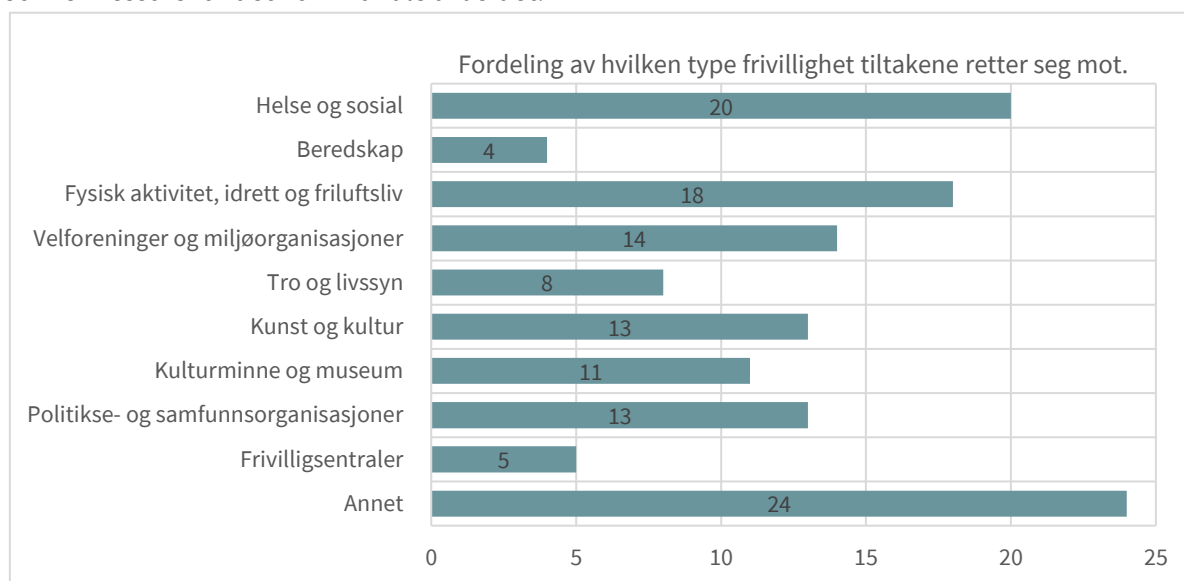
Målene i planene som retter seg mot frivilligheten tar sikte på å styrke arbeidet kommunen gjør innen samtlige fagfelt, da samarbeid med frivillig sektor kan bidra til å skape en merverdi av de lovpålagte oppgavene vi gjennomfører.

I flere av planene blir det satset på å oppmuntre til lokalt engasjement, stimulere til mer generell frivillig aktivitet ved blant annet å gi frivilligheten tilskuddsmidler og å koble frivilligheten i større grad inn i kommunens oppgaver. Av planene som hadde tiltak rettet mot frivillig sektor var det 51 prosent av disse som hadde tiltak med økonomiske kostnader for Bergen kommune. Det er hovedsakelig tilskuddsmidler som blir gitt til frivillig sektor, både søkbare og på egen linje i budsjettet.

Tiltakene i planene som innebærer en form for frivillig samarbeid retter seg mot samtlige målgrupper, men størstedelen retter seg mot generell befolkning. Tre av fire planer hadde tiltak som er byomfattende tiltak.



Tiltakene retter seg mot alle fagområder for frivillig sektor, og har i stor grad fokus på frivilligheten som en ressurs for det kommunale arbeidet.



Tiltakene i planene har også fokus på å styrke frivillig sektor ved å blant annet øke tilgjengeligheten til kommunale lokaler, at kommunen skal være en god ambassadør for frivilligheten og ha gode tilskuddsordninger.

Intern spørreundersøkelse om samarbeid med frivillig sektor

BLED	Byrådsleders avdeling
BFNE	Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom
BASB	Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig
BKML	Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling
BKMB	Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling
BBSI	Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett
BEHF	Byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet

Bakgrunn og fremgangsmåte

Som en del av planprosessen ble det i juni 2021 laget en spørreundersøkelse som sendt ut til alle resultatenheter. Undersøkelsen ble sendt ut via alle etatene og var tilgjengelig i to måneder. Det var totalt 213 ansatte i Bergen kommune som valgte å svare på den.

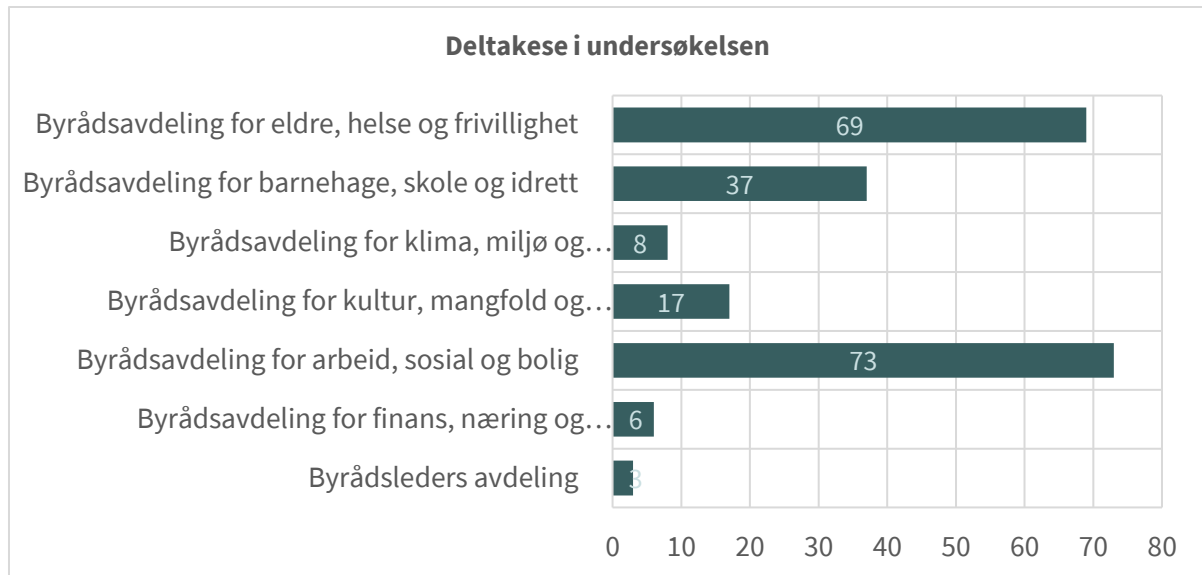
Formålet med undersøkelsen var å kartlegge status for samarbeid med frivillige organisasjoner og enkeltpersoner, og se på hva de forskjellige byrådsavdelingene bruker frivillig arbeid til. I tillegg ble det stilt spørsmål om hvordan det er å samarbeide med frivillig sektor for å avdekke positive og negative sider ved samarbeidet.

Undersøkelsen var tilsvarende den undersøkelsen som i 2013 ble sendt ut i sammenheng med den forrige plan for frivillighet. Dette ble gjort for å kunne se om samhandlingen og samarbeidet mellom kommunal- og frivillig sektor har utviklet seg.

Resultater

Deltakelse

Ved undersøkelsen som ble sendt ut i 2013 svarte 171 ansatte i Bergen kommune, og nå ble det mottatt 213 svar. Ved forrige undersøkelse var størstedelen av respondentene innen skole og helse, mens nå kom størstedelen av svarene fra ansatte i helse og sosial.

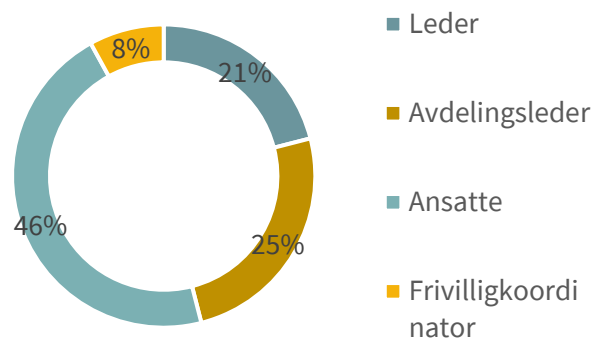


Samarbeid med frivillige

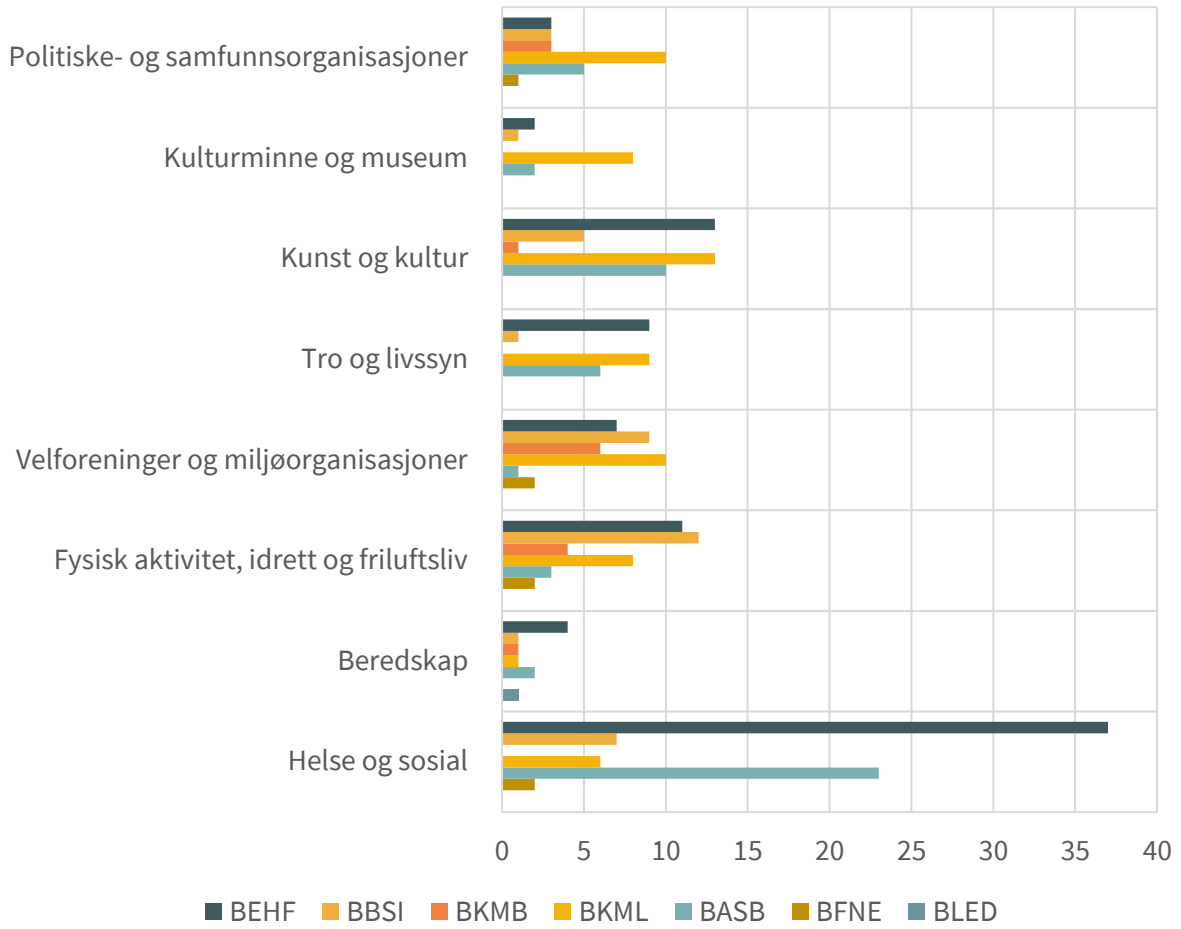
Av de som svarte på undersøkelse var det 58 prosent som svarte at de har et samarbeid med frivillige organisasjoner og/eller enkeltfrivillige i dag. De fleste av frivillige organisasjoner som kommunen har samarbeid med er innen fagfeltet helse og sosial, men kommunen har også et variert samarbeid med andre typer organisasjoner.

På spørsmål om hvilke type arbeid frivillige organisasjoner gjør for kommunen svarer størstedelen en jevn fordeling mellom at de lager arrangement, driver sosialt arbeid og har brukerkontakt. Det tilsvarende gjelder for enkeltfrivillige, men med en noe større andel innenfor brukerkontakt. Det varierer på hvem i kommunen som samarbeider med de frivillige, men de er i hovedsak de ansatte som har jevnlig samarbeid.

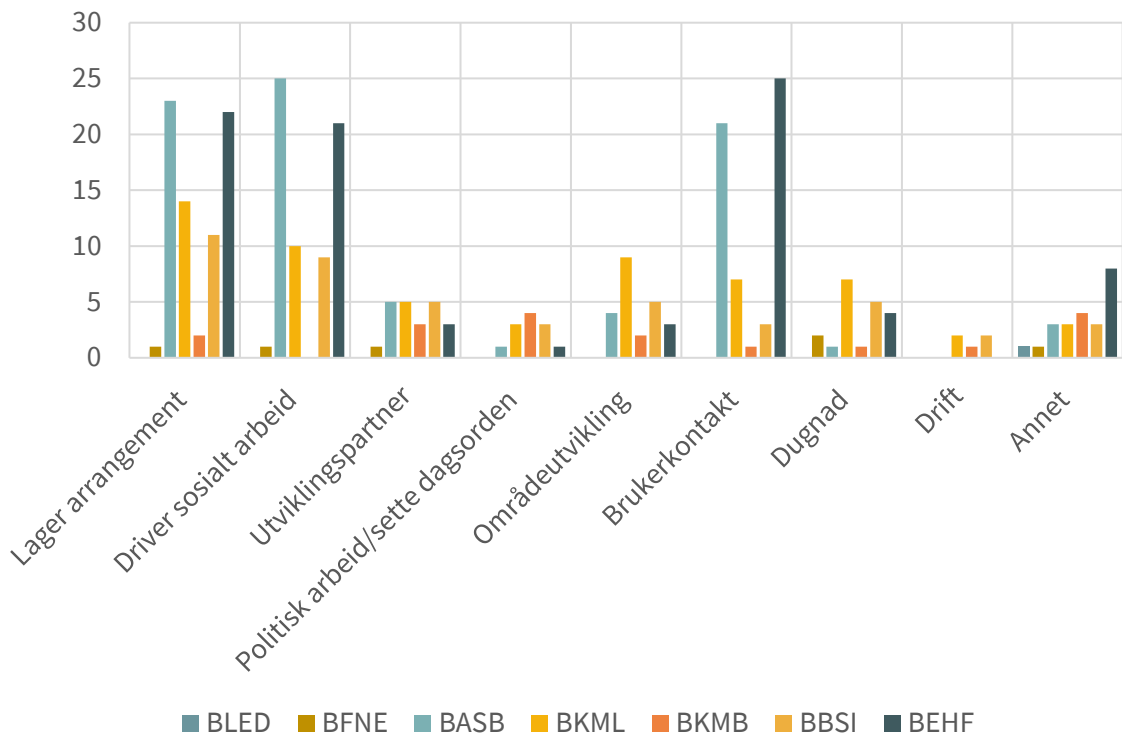
Fordeling av hvem som samarbeider med frivillig



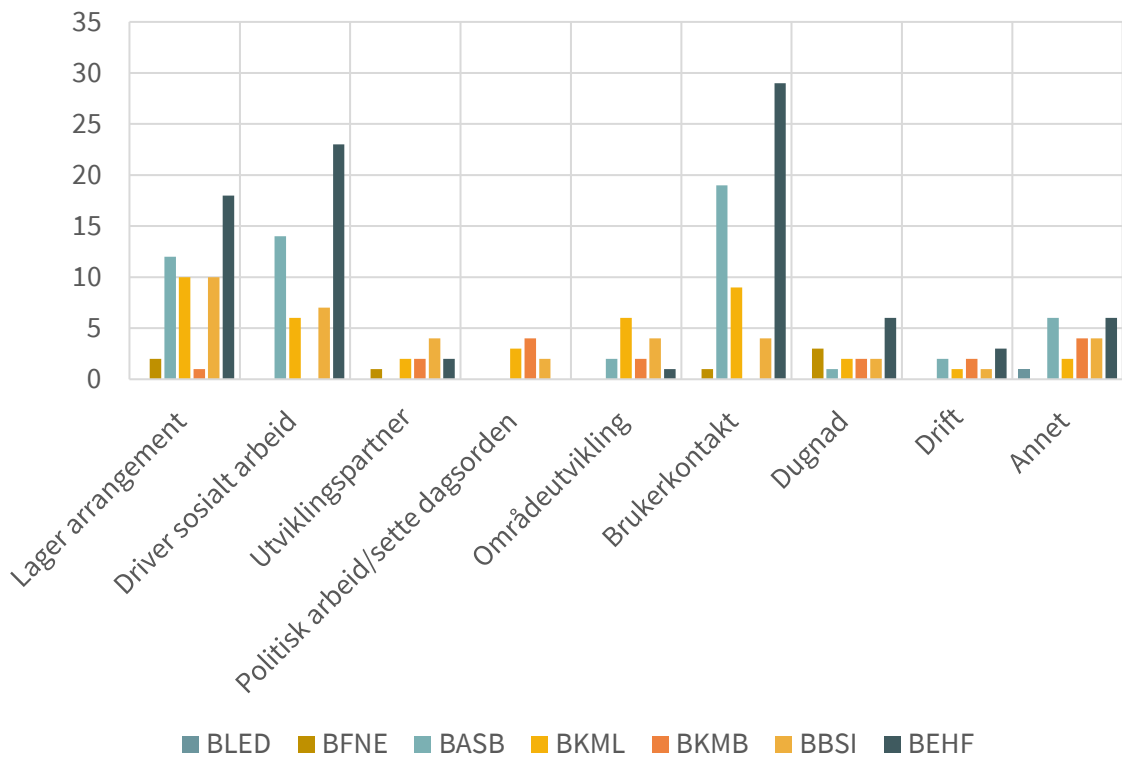
Fordeling av hvilke typer organisasjoner byrådsavdelingene samarbeider med



Fordeling av hva frivillige organisasjoner gjør for kommunen



Fordeling av hva enkeltfrivillige gjør for kommunen



Formalisering og økonomi

På spørsmål om de forskjellige enhetene i kommunen har formalisert samarbeidet med frivillige svarer 42 prosent ja, 33 prosent nei og 25 prosent vet ikke. Årsaken til at samarbeidet ikke er formalisert kan være at de ikke alltid er hensiktsmessig å formalisere samarbeidet dersom frivillige er inne på kortere oppdrag, eller at enheten muligens ikke har kapasitet til denne typen administrativt arbeid.

Det er 73 prosent som oppgir at de ikke dekker kostnader knyttet til frivillig innsats, noe som støtter opp under at frivillig arbeid som oftest er gratis. Av de som oppgir at de har kostnader knyttet til samarbeidet med frivilligheten varierer årlige kostnader fra 50 000 kr til mer enn 500 000 kr. Selv om enheter ikke betaler for frivillig innsats, blir det likevel brukt ressurs på å engasjere frivillige, ha opplæring og å følge dem opp. Noen oppgir derfor at eventuelle samarbeid må vurderes i et kost-nytteperspektiv.

På spørsmål om de låner ut lokaler til frivillige, uavhengig om de har samarbeid med frivillig eller ikke, var svarene. 35 prosent oppgir at de stiller lokaler gratis, mens 38 prosent svarte at de ikke gjør det. For noen av enhetene vil det ikke være mulig å låne ut lokaler til frivilligheten av forskjellige årsaker, men samtidig kan det tenkes at det finnes et uutnyttet potensial dersom det blir lagt bedre til rett for det. Dersom en skal satse mer på sambruk av lokaler, må lokalene sikres med tanke på personvern.

Anerkjennelse av samarbeid med frivillige

Størstedelen av de som svarte på om de opplevde anerkjennelse av samarbeidet med frivillig sektor, svarte 52 prosent ja. Av de som svarte ja var tilbakemeldingen at de fikk mest anerkjennelse fra brukere, elever og kunder etterfulgt av anerkjennelse fra egne ansatte.

Framtidig samarbeid med frivillige

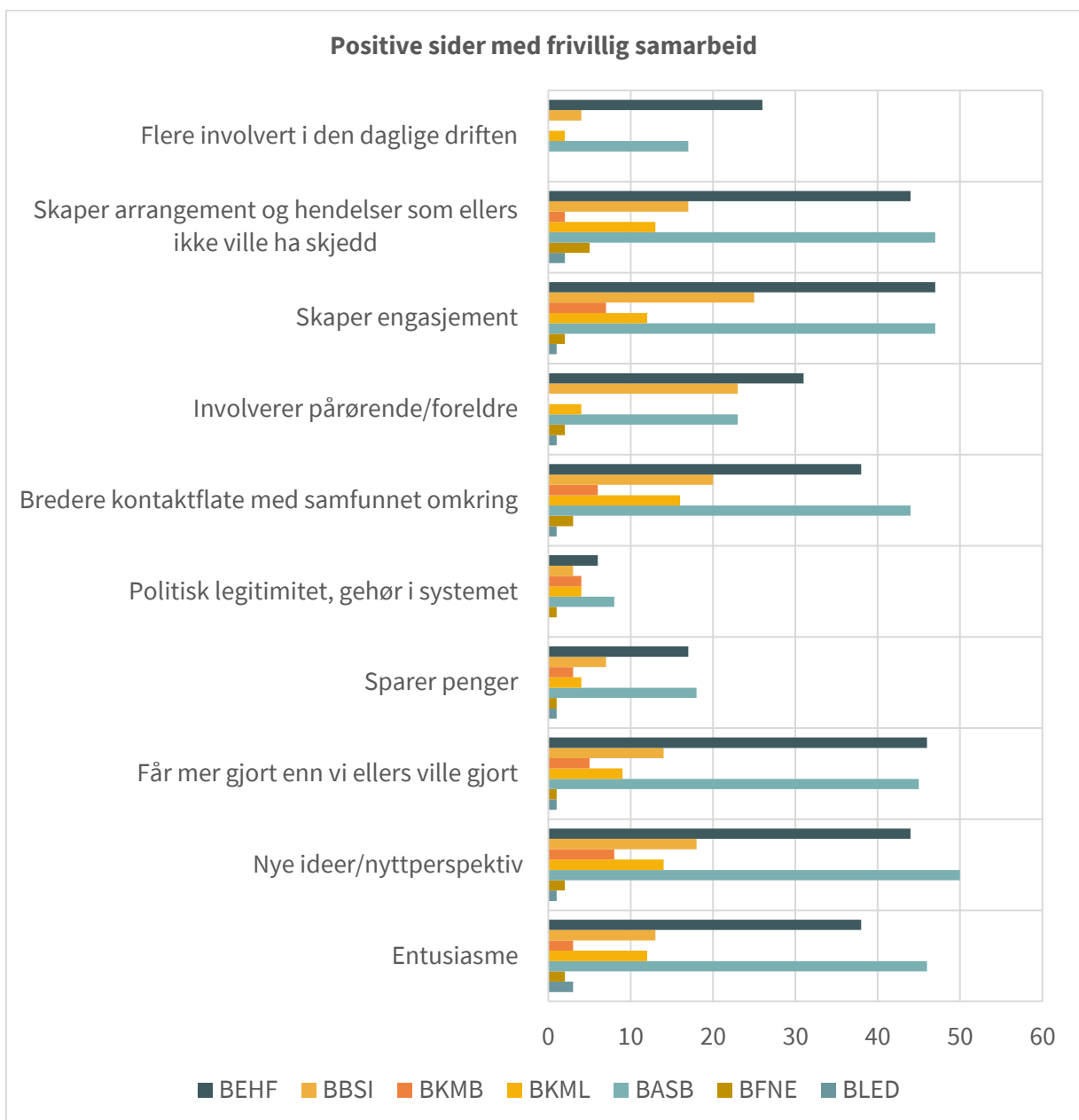
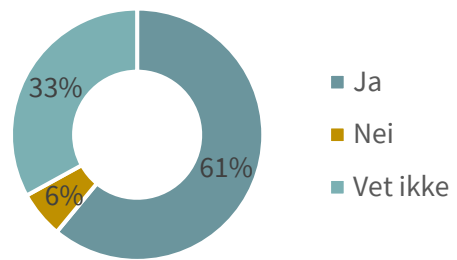
61 prosent av de som svarte på undersøkelsen svarte at de ønsker samarbeid med frivillig sektor i framtiden. Av de som svarte ja presiserer noen at det mangler informasjon om hvilke muligheter som finnes for samarbeid, og at det uklare linjer for hvordan det praktisk kan gjennomføres.

Flere oppgir at de ønsker å øke samarbeid og samhandling med frivillige, da bruk av frivillige kan øke kvaliteten på arbeidet kommunen gjør, samtidig som det også bidrar til å gi brukere, klienter og elever det lille ekstra i hverdagen. Videre forteller de at respondentene at de mangler informasjon på hvordan de kan få et samarbeid til, da det finnes mange tilbud en kan benytte seg av, men det er vanskelig å navigere og at de opplever at frivillig sektor er lite koordinert. De forteller også at bruk av frivillige tar tid fra kjerneoppgavene til de ansatte, og at frivillig innsats må være et supplement til offentlige tjenester og ikke en erstatning.

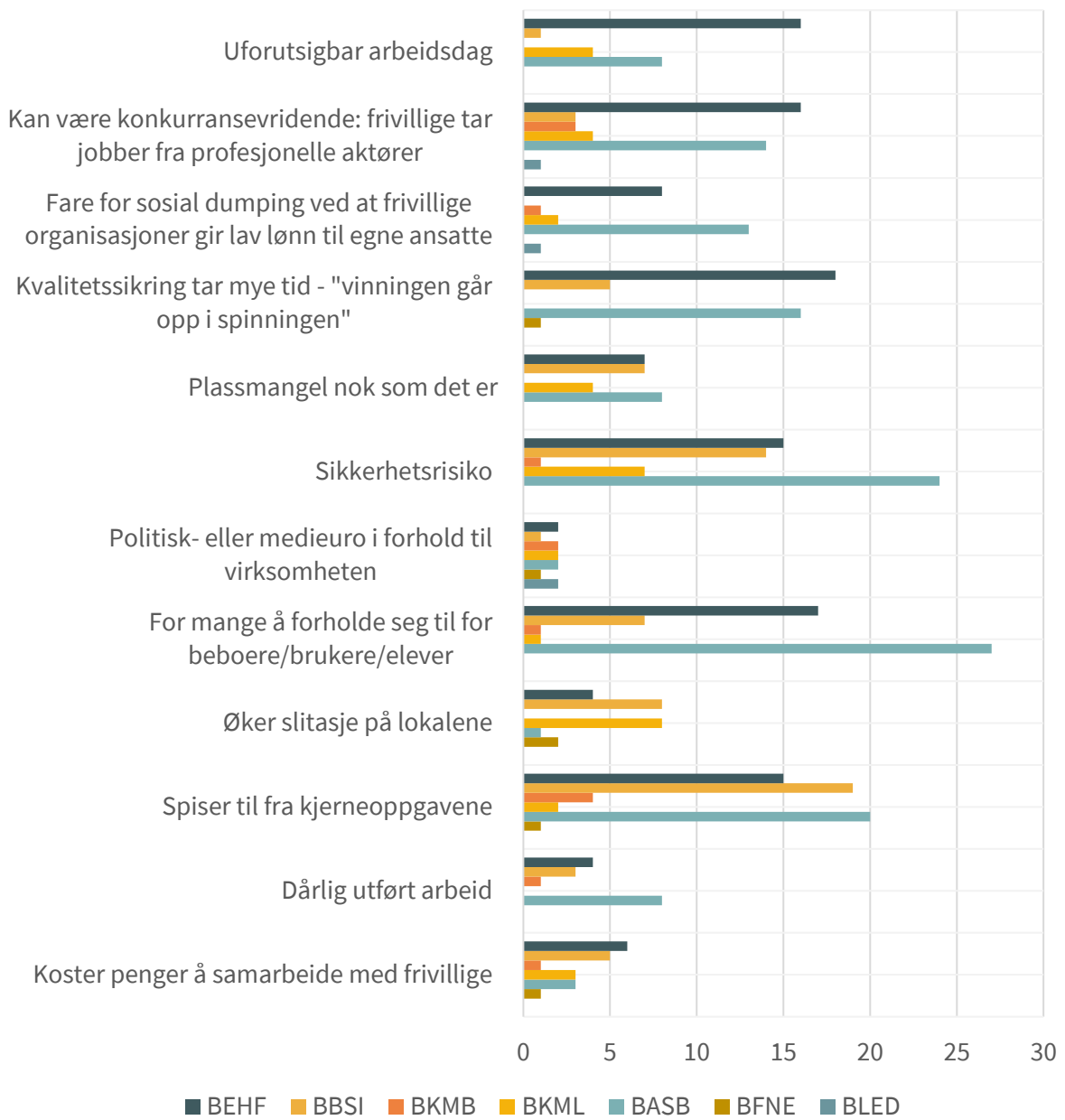
Noen av oppgavene som det er ønskelig at frivillige utfører kan i noen tilfeller kreve en fagkompetanse, slik at det kan bli ressurskrevende for kommunen å drive med opplæring. De oppgir også kan det kan være utfordrende å engasjere frivillige med tanke på å sikre personvern for brukeren.

Flere av de som svarte på undersøkelsen ønsker at det blir lagt til rette for tverrfaglige møtepunkter, med både frivillig sektor og andre enheter i kommunen for å lære mer om hvilke muligheter som finnes, men også ha erfaringsutvekslinger på hvordan en kan ha et godt samarbeid med frivilligheten. For å kunne fortsette/etablere samarbeid med frivillig sektor oppgir de som svarte at de trenger mer kompetanse om frivilligheten og flere ressurser som følger de frivillige opp og skaper aksept og trygghet blant andre ansatte.

Ønske om framtidig samarbeid



Negative sider med frivillig samarbeid



Referanser

1. **Kulturdepartementet.** *Meld. St. 10 (2018-2019) "Frivilligheita - sterk, sjølvstendig og mangfaldig - Den statlege frivilligheitspolitikken"*. Oslo : Kulturdepartementet, 2018.
2. **Frivillighet Norge** . Frivillighet Norge . *Lokal frivillighetspolitikk gjør samarbeidet bedre*. [Internett] Frivillighet Norge , U.Å. [Sisert: 14 August 2021.] <https://www.frivillighetnorge.no/politikk/lokal-frivillighetspolitikk-gj%C3%B8r-samarbeidet-bedre/>.
3. —. *Kartlegging av frivillige organisasjoner i Bergen 2019: Utfordringer, muligheter og samarbeid* . Oslo : Frivillighet Norge , 2019.
4. **Skreien, Gunnar Hagen Hartvedt og Norvall.** Bergen Byleksikon. *Bergen Byleksikon*. [Internett] 2001. [Sisert: 05 10 2021.] <https://www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon/arkiv/1420581>.
5. **International Labour Organization** . *Manual on the measurement of volunteer work*. Genève : International Labour Office , 2011. ISBN: 978-92-2-125071-5.
6. **Eimhjellen, Ivar, et al.** *Frivilligsentralenes kjennetegn og betydning i storbyene* . Bergen : NORCE , 2020. 978-82-8408-096-3.
7. **Norges frivilligsentraler** . Frivilligsentral . *Norges frivilligsentraler. Møte mellom mennesker* . [Internett] u.å. [Sisert: 16 09 2021.] <https://frivilligsentral.no/>.
8. **Frivillighet Norge** . Frivillighet Norge . *Frivillighetpolitisk plattform 2019-2023*. [Internett] Frivillighet Norge , U.Å. [Sisert: 8 Oktober 2021.] <https://www.frivillighetnorge.no/politikk/frivillighetpolitisk-plattform-2019-2023/>.
9. **Frivillighet Norge.** *Frivillighetsbarometeret 2021*. Oslo : Frivillighet Norge , 2021.
10. **Bergen kommune** . *Effekten av korona på kultur, idrett og fritid medio 2021*. Bergen : Bergen kommune , 2021.
11. **Kommunal- og moderniseringsdepartementet.** *Medvirkning i planlegging*. Oslo : Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014.
12. **Kulturdepartementet** . Regjeringa.no . *Meld. St. 10 (2018-2019)*. [Internett] 07 12 2018. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-10-20182019/id2621384/?ch=1>.
13. **Vestland fylkeskommune.** *Kunnskapsgrunnlag frivillig sektor i Vestland*. Bergen : Vestland fylkeskommune, 2021.
14. **Vestland fylkeskommune** . *Kunnskapsgrunnlag for frivillig sektor i Vestland* . Bergen : Vestland fylkeskommune , 2021.
15. **Frivillighet Norge** . Frivillighet Norge . *Frivilligbarometeret* . [Internett] 2020. [Sisert: 14 August 2021.] <https://www.frivillighetnorge.no/fakta/frivillighetsbarometeret/>.
16. **Tollåli, Mari.** *Fem typer frivillige arbeidere* . Bergen/Oslo : Senter for forskning og sivilsamfunn , 2019. 978-82-7763-638-2.
17. **Kraglund, K. A og Enjolras, B.** *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter* . Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor , 2017.

18. **Fladmoe, A., Eimhjellen, I.: Sivesind, K. H. og Arnesen, S.** *Frivillighetens grunnfjell: Hvem gir mest tid og penger til frivillige organisasjoner.* Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor , 2019. 978-82-7763-622-1.
19. **Eimhjellen, I. og Fladmoe, A.** *Frivillighet, klasse og sosial ulikhet: Norsk frivillighet i et klasseperspektiv.* Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor , 2020. 978-82-7763-651-1 .
20. **fladmoe, A., Sivesind, K. H. og Arnesen, D.** *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998-2017 .* Bergen/Oslo : senter for forskning på sivilisafunn og frivillig sektor , 2018. 978-82-7763-601-6.
21. **Folkestad, B., et al.** *Endringer i frivillig innsats: Norge i et skandinavisk perspektiv.* Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2018. 978-82-7763- 585-9.
22. **Lund, H. W.** Oslomet.no. *En av tre eldre deltar aktivt i frivillighet.* [Internett] 10 Juni 2020. [Sitert: 14 August 2021.] <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/eldre-deltar-aktivt-i-frivillighet>.
23. **Trætteberg, H. S., et al.** *Kommunal frivillighetspolitikk og lokale organisasjoner.* Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2020. 978-82-7763-655-9.
24. **Fladmoe, A. og Folkestad, B.** *Frivillighet og folkehelse: Empiriske analyser av sivilsamfunnsdeltakelse, helse og livskvalitet.* Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2017. 978-82-7763-569-9.
25. **Skogen, J. C., et al.** *Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: fremgangsmåte og utvalgte resultater .* s.l. : Folkehelseinstituttet , 2018.
26. **Knapstad, M., et al.** *Folkehelseundersøkinga i Sogn og fjordane: framgangsmåte og utvalde resultat .* s.l. : Folkehelseinstituttet , 2019. 978-82-8406-023-1.
27. **Jacobsen, S. E., et al.** *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.* Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2021. 978-82-7763-694-8.
28. **Brønnøysundregisteret .** Brønnøysundregisteret . *Frivillighetsregisteret.* [Internett] u.å . [Sitert: 16 09 2021.] <https://w2.brreg.no/frivillighetsregisteret/>.
29. **Nickelsen, Erlend.** Statistisk sentralbyrå . *Frivillige utførte 142 000 årsverk .* [Internett] SSB, 15 November 2019. [Sitert: 9 Oktober 2021.] <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/frivillige-utforte-142-000-arsverk>.